

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Bergeijk 2018

Het college van de gemeente Bergeijk;

gelet op artikel 4:81, lid 1, Algemene wet bestuursrecht, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Bergeijk 2018;

gelezen het voorstel d.d. 14 augustus 2018

besluit vast te stellen:

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Bergeijk 2018

Hoofdstuk 1 Begripsbepalingen

1.1 Begripsbepalingen

In deze beleidsregels wordt verstaan onder:

Verordening:

de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Bergeijk 2018

Besluit:

het (geldende) Besluit maatschappelijke ondersteuning

Alle begrippen die in deze beleidsregels worden gebruikt en die niet nader worden omschreven, hebben dezelfde betekenis als in de wet, het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, de Algemene wet bestuursrecht, de Verordening en het Besluit

Hoofdstuk 2 Criteria om in aanmerking te komen voor een maatwerkvoorziening

Het beoordelingskader voor een aanspraak op maatwerkvoorzieningen wordt bepaald door de wet, die onder andere de doelgroep regelt en enkele criteria benoemt (zoals eigen kracht en gebruikelijke hulp), en de verordening, die ook enkele criteria bevat waaraan de cliënt moet voldoen om in aanmerking te komen voor een (maatwerk)voorziening op grond van de wet. Daarnaast geldt dat sprake moet zijn van maatwerk. In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op enkele criteria uit de wet en de verordening.

2.1 Ingezetene

Een voorwaarde om voor ondersteuning door de gemeente in aanmerking te komen is dat de cliënt ingezetene is van de gemeente, dat wil zeggen zijn hoofdverblijf in de gemeente heeft. Hoofdverblijf betekent volgens jurisprudentie meer dan alleen ingeschreven staan in de Basisregistratie personen (BRP). De cliënt moet daadwerkelijk het grootste deel van de tijd in de gemeente verblijven.

2.2 Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Er bestaat geen aanspraak op een maatwerkvoorziening indien de maatwerkvoorziening voor de persoon van de cliënt algemeen gebruikelijk is. Met het criterium algemeen gebruikelijk wordt beoogd te voorkomen dat het college een voorziening verstrekt waarvan, gelet op de omstandigheden van de cliënt, aannemelijk is te achten dat deze daarover, ook als hij of zij geen beperkingen had, zou (hebben kunnen) beschikken. Een algemeen gebruikelijke voorziening is een voorziening die voldoet aan de volgende criteria:

- De voorziening behoort voor iemand zonder beperkingen ook tot het normale aanschaffingspatroon.
- De voorziening is niet speciaal bedoeld voor mensen met beperkingen.
- De voorziening is gewoon te koop in reguliere winkels.
- De voorziening is niet duurder dan soortgelijke producten.

Een fiets met lage instap of met elektrische trapondersteuning is een goed voorbeeld van een algemeen gebruikelijke voorziening. Een dergelijke fiets wordt ook gebruikt door mensen zonder beperkingen (bijvoorbeeld door mensen die een lange afstand naar hun werk of school moeten fietsen), is gewoon bij de fietswinkel te koop, is duurder dan een gewone fiets maar is wel betaalbaar voor de meeste mensen.

Er moet altijd in het individuele geval worden bekeken of de voorziening ook voor de cliënt algemeen gebruikelijk is.

2.3 Collectieve voorzieningen

Collectieve voorzieningen zijn voorzieningen die individueel worden verstrekt, maar die door meerdere personen tegelijk worden gebruikt. Het collectief vervoer (Taxibus) is het meest duidelijke voorbeeld van een collectieve voorziening. Bij beperkingen op het gebied van vervoer ligt het primaat bij het gebruik van Taxibus. Dat wil zeggen dat wanneer men geen gebruik kan maken van het reguliere openbaar vervoer, men in aanmerking komt voor een pas van Taxibus. Alleen wanneer is aangetoond dat Taxibus niet geschikt is voor belanghebbende, kan een andere individuele vorm van ondersteuning onderzocht worden.

2.4 Goedkoopst passende maatwerkvoorziening

Maatwerkvoorzieningen dienen naar objectieve maatstaven gemeten zowel passend als de meest goedkope maatwerkvoorziening te zijn. Zijn er twee of meer maatwerkvoorzieningen passend, dan zal gekozen worden voor de goedkoopst passende maatwerkvoorziening. Indien de cliënt een duurdere voorziening wil (die eveneens passend is) komen de meerkosten van die duurdere voorziening voor rekening van de cliënt.

2.5 Vermijdbaarheid voorzienbaarheid

Uit de criteria voor een maatwerkvoorziening uit de verordening blijkt dat de cliënt niet voor een maatwerkvoorziening in aanmerking komt als de noodzaak tot ondersteuning redelijkerwijs vermijdbaar was, de voorziening voorzienbaar was of van cliënt verwacht kon worden dat hij maatregelen getroffen zou hebben die de hulpvraag overbodig hadden gemaakt. De achtergrond hiervan is dat van een ieder mag worden verwacht tijdig te anticiperen op ondersteuningsvragen die te voorzien zijn, hetzij rekening te houden met zijn of haar beperkingen in keuzes die worden gemaakt. Zo moet degene die weet dat traplopen binnen voorzienbare tijd niet meer mogelijk zal zijn, op tijd maatregelen nemen en gaan zoeken naar een alternatieve woning. Wachten tot het niet langer kan, gaat voorbij aan de eigen verantwoordelijkheid en leidt tot een afwijzing. Het verhuizen naar een woning waarvan bij verhuizing duidelijk is dat deze niet geschikt is voor de cliënt en/of zijn huisgenoten betekent ook dat er geen aanspraak bestaat op een woonvoorziening of woningaanpassing.

Indien er een voorziening in de woning is aangebracht, zoals een douchescherm of een bad, en het was op dat moment te voorzien dat deze voorziening in de toekomst niet meer adequaat zou zijn bestaat geen aanspraak op compensatie in het kader van de wet. Voorzienbaarheid moet goed onderzocht worden en in kaart gebracht. Voorzienbaarheid is moeilijk vast te stellen. Van belang is wanneer en wat de cliënt had kunnen weten. Als een cliënt een aantal jaar geleden een bad heeft laten plaatsen en in de jaren daarna gezondheidsklachten heeft ontwikkeld, kan gesteld worden dat de problemen niet te voorzien waren. Echter is het wel mogelijk dat op het moment dat de gezondheidsklachten ontstonden, cliënt al had kunnen voorzien dat er problemen met de woning zouden ontstaan en kan dus verwacht worden van een cliënt dat hij rekening houdend met deze verwachting nagedacht zou hebben over bijvoorbeeld verhuizen.

2.6 Eerder verstrekte voorziening

Een maatwerkvoorziening wordt geweigerd als deze reeds eerder is verstrekt en de normale afschrijvingsduur voor die voorziening nog niet is verstreken, tenzij de eerder verleende voorziening geheel of gedeeltelijk verloren is gegaan als gevolg van omstandigheden die niet aan de cliënt zijn toe te rekenen of tenzij de cliënt geheel of gedeeltelijk tegemoetkomt in de veroorzaakte kosten. Met de normale afschrijvingsduur wordt de economische levensduur bedoeld. Die bedraagt in het algemeen 10 jaar voor woonvoorzieningen, 7 jaar voor rolstoelen en vervoersvoorzieningen en 3 jaar voor sportrolstoelen. Dit algemene uitgangspunt laat onverlet dat in individuele situaties voor een specifieke voorziening een afwijkende economische levensduur kan worden bepaald. Deze economische levensduur betekent niet dat de cliënt na het verstrijken daarvan voor een vervangende maatwerkvoorziening in aanmerking komt. Indien de economische levensduur is verstreken, maar de maatwerkvoorziening nog passend is, bestaat geen aanspraak op een vervangende maatwerkvoorziening.

Bij een melding voor het vervangen van een voorziening wordt eerst onderzocht of de situatie van de cliënt is veranderd. Als dat niet het geval is, wordt bepaald of de verwachte normale afschrijvingsduur al dan niet is verstreken. Indien de normale afschrijvingsduur van een eerder verleende voorziening nog niet is verstreken wordt geen nieuwe voorziening verstrekt. Daarop zijn twee uitzonderingen waarin wel een nieuwe voorziening kan worden verstrekt:

- de eerder verleende voorziening is geheel of gedeeltelijk verloren gegaan als gevolg van omstandigheden die niet aan de cliënt zijn toe te rekenen
- de cliënt komt geheel of gedeeltelijk tegemoet in de veroorzaakte kosten.

Wanneer de medische situatie dusdanig is veranderd waardoor de voorziening niet meer passend is, kan een nieuwe voorziening worden toegekend. De afschrijvingsduur speelt in dit geval geen rol.

Hoofdstuk 3 Afwegingen bij maatwerkvoorzieningen

3.1 Hulp bij het huishouden

Het kunnen voeren van een huishouden maakt langer zelfstandig wonen in de eigen leefomgeving mogelijk. Adequaat een huishouden voeren is een zeer subjectief begrip waarop een ieder eigen normen en waarden hanteert. Om dit te objectiveren en zo beter de noodzaak voor een maatwerkvoorziening te kunnen vaststellen en met name ook het aantal uren dat nodig is om het huis schoon en leefbaar te houden te bepalen, wordt gebruik gemaakt van een protocol Hulp bij het huishouden dat in deze als bijlage aan deze beleidsregels wordt toegevoegd.

3.1.1 Vormen van hulp bij het huishouden

Er bestaan 3 categorieën huishoudelijke hulp:

- cat. 1: huishoudelijk werk
- cat. 2: huishoudelijk werk en organisatie
- cat. 3: huishoudelijk werk en hulp bij een ontregelde huishouding

Indien de hulp bij het huishouden, bij een sterk vervuilde woning, pas kan worden ingezet nadat de woning is gesaneerd kan ook hiervoor een voorziening worden getroffen.

3.1.2 Resultaten

Hulp bij het huishouden wordt onderverdeeld in 4 aandachtsgebieden:

1. Een schoon en leefbaar huis:
Onder een schoon en leefbaar huis wordt verstaan dat iedereen gebruik moet kunnen maken van een schone woonkamer, een schone slaapruiimte, een schone keuken, en schone sanitaire ruimtes en een schone gang en trap. Leefbaar staat voor opgeruimd en functioneel, bijvoorbeeld om vallen te voorkomen. Het gaat hier om alle activiteiten teneinde het huis, exclusief de tuin, maar inclusief balkon en berging, schoon en leefbaar te houden.
2. Beschikken over schone en draagbare kleding en linnen- en beddengoed:
Het doel van dit aandachtsgebied is dat de cliënt beschikt over schone kleding en schoon linnen- en beddengoed. De wasverzorging binnen dit aandachtsgebied omvat het (machinaal) wassen, drogen, strijken, opvouwen en opruimen van kleding en linnen- en beddengoed. Bij kleding gaat het hierbij uitsluitend over normale kleding voor alledag, waarbij het uitgangspunt is dat zo min mogelijk (boven)kleding gestreken hoeft te worden. Met het kopen van kleding moet hiermee rekening worden gehouden. Bij het wassen en drogen van kleding is het normaal gebruik te kunnen maken van de beschikbare - algemeen gebruikelijke - moderne hulpmiddelen, zoals een wasmachine en een droogruimte of een droger. Onder dit aandachtsgebied valt niet het inkopen van kleding.
3. Beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften:
In elk huishouden zijn boodschappen voor de dagelijkse activiteiten nodig. De ondersteuning is beperkt tot die levensmiddelen en schoonmaakmiddelen, die dagelijks en/of wekelijks in elk huishouden worden gebruikt. Het is algemeen aanvaard dat mensen deze boodschappen geclusterd doen door eenmaal per week de voorraad in huis te halen. Daarbij wordt aangesloten door uit te gaan van eenmaal per week boodschappen doen. In de meeste gevallen kan gebruik worden gemaakt van een algemene voorziening (zoals de plaatselijke boodschappendienst).

Ook het bereiden van maaltijden valt onder dit resultaat. In de meeste situaties kan van een voorliggende voorziening, zoals maaltijdservice voor de warme maaltijd, gebruik worden gemaakt. Ook zijn er kant- en klaar maaltijden te koop die een oplossing kunnen bieden.
4. Het thuis kunnen zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren:
De zorg voor kinderen die tot het huishouden behoren is primair een taak van de ouders. Zo moeten werkende ouders er voor zorg dragen dat er op tijden dat zij beiden werken, opvang voor de kinderen is. Dat kan worden ingevuld op de manier waarop zij dat willen (oppas, grootouders, kinderopvang), maar het is een eigen verantwoordelijkheid. Dat is niet anders in de situatie dat beide ouders mede door beperkingen niet in staat zijn hun kinderen op te vangen. In die situatie zal men een permanente oplossing moeten zoeken. Kan/kunnen de ouder(s) deze rol tijdelijk niet vervullen dan kan bij voltijds werkzaamheden, aanvullend op de eigen mogelijkheden, worden geïndiceerd voor een beperkte duur. De wet heeft in deze vooral een taak om tijdelijk in te springen,

zodat ruimte ontstaat om een goede oplossing te zoeken. Dat wil zeggen: de acute problemen worden opgelost, zodat gezocht kan worden naar een permanente oplossing.

3.2 Rolstoelvoorziening

Een rolstoel kan noodzakelijk zijn, zodat cliënt zichzelf kan verplaatsen in en rond de woning. Dit is essentieel bij zelfredzaamheid en participatie.

Wij onderscheiden de volgende rolstoelvoorzieningen:

- Handmatig voortbewogen rolstoel;
- Elektrisch voortbewogen rolstoel;
- Aanpassingen aan de rolstoel.

Met aanpassingen wordt bedoeld; extra onderdelen die niet standaard op een rolstoel zitten (zoals comfort beensteunen of een werkblad), maar wel noodzakelijk zijn voor de cliënt. Accessoires zoals een boodschappenmand en een extra spiegel zijn doorgaans niet noodzakelijk, maar wenselijk en worden daarom niet vergoed. Voor rolstoelen geldt dat voor kortdurend gebruik een beroep kan worden gedaan op de uitleenservice.

Het hoeft niet zo te zijn dat de belanghebbende de gehele dag is aangewezen op zittend verplaatsen. Als de belanghebbende bijvoorbeeld wel een bepaalde afstand te voet (bijvoorbeeld 100 meter) kan afleggen, maar daarna is aangewezen op zittend verplaatsen, dan kan een rolstoelvoorziening aangewezen zijn. Het moet dan veelal wel duidelijk zijn dat andere loophulpmiddelen (zoals een loopwagen of trippelstoel) geen oplossing bieden voor het verplaatsingsprobleem. Die loophulpmiddelen kunnen op grond van de zorgverzekeringswet worden verstrekt.

3.3 Sportvoorziening

Sporten kan een belangrijk middel tot participatie zijn. Wanneer het voor de cliënt zonder sporthulpmiddel niet mogelijk is om een sport te beoefenen en de kosten hiervoor aanzienlijk hoger zijn dan de gebruikelijke kosten die een persoon zonder beperkingen heeft voor dezelfde (of een vergelijkbare) sport, kan een sportvoorziening worden verstrekt. Dat kan een sportrolstoel zijn maar ook een ander hulpmiddel. Op grond van eerdere regelgeving Wmo en jurisprudentie kan worden gesteld dat het redelijk is om maximaal eens per drie jaar hiervoor een vergoeding te verstrekken. De aanvrager moet aantonen dat er sprake is van een actieve en regelmatige sportbeoefening. Een zitski die jaarlijks eenmaal gebruikt wordt om op wintersport te gaan, valt buiten de doelstelling van participatie en zelfredzaamheid. De ervaring leert dat sportclubs, sponsors of fondsen vaak bereid zijn een deel van de kosten te vergoeden. Bovendien kost sporten zonder beperking ook geld dus mag van de aanvrager zelf ook worden verwacht dat hij een deel van de kosten draagt.

3.4 Woonvoorzieningen en woningaanpassingen

Er zijn diverse voorzieningen die het mogelijk maken om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen in de eigen leefomgeving (dat kan de eigen woning zijn of een geschiktere woning in dezelfde omgeving), zoals woonvoorzieningen en woningaanpassingen. Die hebben tot doel het normale gebruik van de woning mogelijk te maken. Onder normaal gebruik wordt verstaan dat de elementaire woonfuncties mogelijk moeten zijn: slapen, lichaamsreiniging, toiletgang, het bereiden en consumeren van voedsel en het zich verplaatsen in de woning. Voor kinderen komt daarbij het veilig kunnen spelen in de woning. Er worden geen hobby- of studeerruimtes aangepast of bereikbaar gemaakt, omdat het hier geen elementaire woonfuncties betreft. Ook worden geen aanpassingen vergoed voor voorzieningen met een therapeutisch doel zoals dialyseruimte en therapeutisch baden.

Wij onderscheiden de volgende woonvoorzieningen:

- Losse woonvoorzieningen; voorzieningen die niet bouwkundig of woontechnisch zijn, zoals een toiletstoel;
- Woningaanpassing; dit is een bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woning (bijvoorbeeld een douchezitje aan de muur, een traplift of een ophoging van de tegels bij de voordeur);
- Verhuiskostenvergoeding; de vergoeding bedraagt als uitgangspunt hierbij een maximum bedrag.

Voor kortdurend gebruik (maximaal 6 maanden) zijn losse woonvoorzieningen te leen via het uitleendepot van thuiszorgaanbieders of hulpmiddelenleveranciers. Losse voorzieningen hebben als voordeel dat ze vaak snel kunnen worden ingezet, soms voordeliger zijn, vaak voor meerdere doeleinden kunnen worden ingezet (bijvoorbeeld: een douchestoel ook gebruiken om aan de wastafel te zitten of om op te zitten bij het aankleden) en meegenomen kunnen worden in geval van verhuizing.

3.4.1 Algemeen gebruikelijke woonvoorzieningen

Een aantal woonvoorzieningen is algemeen gebruikelijk en vallen daarom onder de eigen verantwoordelijkheid van de burgers. Het zijn voorzieningen die ook gebruikt worden door mensen zonder beperking en breed verkrijgbaar zijn, o.a. in bouwmarkten. Wat algemeen gebruikelijk is en tot iemands eigen verantwoordelijkheid kan worden gerekend moet ook gerelateerd worden aan de beperking, de leeftijd, de woonwens en de woonsituatie van iemand. Verwacht mag worden dat mensen tijdig maatregelen treffen om de woning te kunnen blijven gebruiken, ook al worden ze ouder of neemt de beperking toe, bijvoorbeeld door adequate vervanging van het sanitair of, bij het leggen van nieuwe vloeren, door het verwijderen van drempels.

Wat algemeen gebruikelijk is, is ook aan maatschappelijke ontwikkelingen onderhevig en kan in de loop der jaren veranderen.

In ieder geval wordt als algemeen gebruikelijk beschouwd:

- kranen, behalve indien ze met een elleboog bediend moeten worden
- wandgrepen en beugels (tot 60 cm), met uitzondering van opklapbare beugels
- verhoogd toilet (alle maten)
- douchezitje
- douche
- spiegel in de natte cel, inclusief kantelgarnituur
- centrale verwarming en thermostatische radiatorcransen
- meterkast met meerdere groepen
- Elektrische aansluiting in berging ten behoeve van opladen scootmobiel of elektrische rolstoel
- keramische- of inductie kookplaat
- deugdelijke zonwering
- wasdroger
- normale babyfoon/intercom
- airco
- Kleine drempeloplopen tot 3 cm
- Tweede trapeuning
- Sokkel om wasmachine of koelkast op te plaatsen
- Kosten voor demonteren fonteintje of verleggen verwarming i.v.m. plaatsen steunpunten

Er moet altijd in het individuele geval worden bekeken of de voorziening ook voor de cliënt algemeen gebruikelijk is.

Voorzienbaarheid en algemeen gebruikelijk

Tijdens het onderzoek zal, in volgorde, het volgende worden afgewogen:

1. geen ondersteuning als de aanpassing voorzienbaar was en het tot iemands eigen verantwoordelijkheid gerekend kan worden hierin te voorzien: b.v. een ouder iemand vernieuwt de badkamer en zorgt niet voor een adequate douche.
2. geen ondersteuning als de voorziening ouder is dan 20 jaar. Op dat moment is een vervanging algemeen gebruikelijk. Alleen eventuele kosten die specifiek betrekking hebben op de beperking komen dan voor ondersteuning in aanmerking.
3. als een voorziening tussen de 15 en 20 jaar oud, dan komt nog 50% voor vergoeding in aanmerking.
4. als de voorziening tussen de 10 en 15 jaar oud is wordt nog 75% van de noodzakelijke aanpassingskosten vergoed.
5. als de voorziening jonger is dan 10 jaar worden alle aanpassingskosten vergoed.

Bovenstaande termijnen gelden voor zowel woningen in eigendom, als huurwoningen. Mocht een verhuurder bij een oudere voorziening niet een deel van de kosten op zich willen nemen, op basis van binnen de woningbouwverenigingen bestaand beleid op dit punt, dan wordt met de verhuurder in overleg getreden en wordt geprobeerd tot een maatwerkoplossing te komen.

3.4.2 Primaat van verhuizing

Het college beoordeelt of het wonen in een geschikt huis, ook te bereiken is via een verhuizing naar een aangepaste of beter aan te passen woning. Indien overwogen wordt om het primaat van verhuizing toe te passen zullen een aantal factoren die bij de besluitvorming een rol kunnen spelen, afgewogen moeten worden.

- *Welke voorzieningen zijn nu nodig en welke voorzieningen zijn er in de toekomst, voorzienbaar, nodig*
Als verwacht wordt dat voorzienbare aanpassingen boven het verhuisprimaatbedrag uitkomen moet toepassing van het primaat overwogen worden.
- *Op welke termijn kan het probleem worden opgelost?*

Als verwacht wordt dat voorzienbare aanpassingen boven het verhuisprimaatbedrag uitkomen moet toepassing van het primaat overwogen worden.

- *Sociale factoren.*
Van belang is daarbij o.a. de binding van de cliënt met de omgeving, aanwezigheid van mantelzorg en directe familie, aanwezigheid van belangrijke voorzieningen in de omgeving. Deze factoren moeten zoveel mogelijk geobjectiveerd worden.
- *Woonlasten en financiële draagkracht.*
Er moet een vergelijk gemaakt worden tussen de woonlasten in de oude en eventueel nieuwe woning. Alle woonlasten moeten daarin meegenomen worden. Het feit dat iemand van een koopwoning naar een huurwoning moet verhuizen mag geen belemmering zijn. Inkomsten uit de opbrengst van de koopwoning kunnen immers ook weer worden ingezet voor woonlasten. Verder kan een rol spelen dat iemand emotioneel erg gehecht is aan de woning en al zelf veel aanpassingen heeft gedaan. Ook de verkoopbaarheid van de woning kan een rol spelen. Beoordeeld zal ook moeten worden of er een redelijke prijs voor de woning wordt gevraagd, en of er als gevolg van een restschuld geen financiële problemen ontstaan.
- *Vergelijking aanpassingskosten huidige versus nieuwe woonruimte .*
Bekeken moet worden wat de kosten voor een aanpassing zijn en wat de kosten zijn voor een verhuizing.
- *Mogelijke gebruiksduur van de aanpassing.*
Bekeken moet worden wat de kosten voor een aanpassing zijn en wat de kosten zijn voor een verhuizing.

Als het primaat van verhuizing wordt toegepast zal een cliënt niet snel een passende woning mogen weigeren.

3.4.3 Mantelzorgwoning

Als sprake is van een aanvraag van een mantelzorgwoning gaat het college ook daarbij uit van de eigen verantwoordelijkheid voor het hebben van een woning. Dit kan door zelf een woning te bouwen of te huren die op het terrein nabij de woning van de mantelzorgers kan worden geplaatst. Daarbij is uitgangspunt dat de uitgaven die de cliënt had voor de situatie van de mantelzorg in de mantelzorgwoning, aan het wonen in deze woning besteed kunnen worden. Daarbij kan gedacht worden aan huur, kosten nutsvoorzieningen, verzekeringen, enz. Met die middelen zou een mantelzorgwoning gehuurd kunnen worden. Ook zouden deze middelen besteed kunnen worden aan een lening of hypotheek om een mantelzorgwoning (deels) van te betalen. De gemeente kan adviseren en ondersteunen als het gaat om de nodige vergunningen op het gebied van de ruimtelijke ordening.

3.4.4 Bezoekbaar

Wanneer de cliënt in een Wlz-instelling woont kan één woning waar hij regelmatig op bezoek komt (bijvoorbeeld van ouders) bezoekbaar worden gemaakt. Bezoekbaar houdt in dat de cliënt toegang tot de woning, één verblijfsruimte (bijvoorbeeld de woonkamer) en het toilet heeft. Er worden geen aanpassingen vergoed om logeren mogelijk te maken.

3.4.5 Uitvoering en typen woonvoorzieningen

Ten aanzien van de uitvoering van woonvoorzieningen kan het volgende worden vastgesteld:

Bouwkundige of woontechnische voorziening

Bij woningaanpassingen wordt een onderscheid gemaakt tussen aanpassingen die leiden tot een vergroting van de woning en overige woningaanpassingen.

- Een aanpassing kan pas worden uitgevoerd nadat de aanvrager een beschikking heeft ontvangen. Indien een voorziening, nadat de werkzaamheden zijn aangevangen of voltooid, wordt aangevraagd kan dat tot de conclusie leiden dat betrokkene zijn eigen verantwoordelijkheid heeft genomen en zelf zijn probleem heeft kunnen oplossen zodat ondersteuning niet nodig is.
- Indien sprake is van een aanpassing waarvan de kosten niet vooraf duidelijk zijn kan een offerte gevraagd worden vóóordat op de aanvraag wordt beschikt. Als de aanpassingskosten meer dan € 20.000,00 zullen bedragen, dienen twee offertes te worden overgelegd.

Waardevermeerdering woning

Indien er sprake is van een vergroting van de woning die leidt tot een waardevermeerdering van de woning dan dient dat deel van de aanpassing door de eigenaar zelf te worden bekostigd. Regels omtrent de vaststelling van de meerwaarde zijn in het Besluit vastgelegd. Indien aantoonbaar is dat de eigenaar geen voorziening voor het betalen van de kosten kan treffen zal de gemeente een geldlening zonder renteverplichting, onder hypothecair verband, verstrekken.

Onderhoud, keuring en reparatie

Voor onderhoud, keuring en reparatie van verstrekte woonvoorzieningen en woningaanpassingen kan een maatwerkvoorziening worden verstrekt zolang de voorziening noodzakelijk is en aan de overige criteria wordt voldaan.

3.5 Vervoersvoorzieningen

De Wmo 2015 heeft tot doel om cliënten te laten participeren in de samenleving. Vervoer speelt hierbij een belangrijke rol. Wanneer een cliënt problemen ervaart op het gebied van vervoer zal worden onderzocht of de cliënt in aanmerking komt voor een vervoersvoorziening. Hierbij spelen diverse aspecten een rol, zoals de vervoersbehoefte en de mogelijkheid om zelf in de vervoersbehoefte te voorzien (bijvoorbeeld: heeft cliënt een auto of een brommer, kan de cliënt hulp inschakelen van het eigen netwerk).

De cliënt komt in aanmerking voor een vervoersvoorziening indien hij het openbaar vervoer niet kan bereiken of gebruiken. Het criterium 'bereiken van het openbaar vervoer' is door de CRvB geoperationaliseerd middels het loopafstandscriterium "maximale" loopafstand van 800 meter. Kan de cliënt 800 meter zelfstandig, al dan niet met hulpmiddelen, en in een redelijk tempo lopen, dan wordt de cliënt in staat geacht het openbaar vervoer te kunnen bereiken. Kan de cliënt het openbaar vervoer bereiken, maar is het onmogelijk het openbaar vervoer te gebruiken, bijvoorbeeld omdat de cliënt niet in het openbaar vervoer kan komen, dan kan er aanleiding zijn wel een vervoersvoorziening te treffen. Er vindt altijd een individuele beoordeling plaats, waarbij wordt gekeken naar de vervoersbehoefte, de daadwerkelijke afstand tot de bushalte etc.

Uit jurisprudentie blijkt dat om te kunnen participeren de cliënt de mogelijkheden moet hebben om jaarlijks lokaal en regionaal (tot zo'n 15 tot 20 km afstand vanaf de woning van cliënt) 1500 tot 2000 km te kunnen reizen. Alle bovenregionale vervoersdoelen vallen buiten de reikwijdte van de Wmo 2015. Hiervoor is Valys door de wetgever aangewezen.

Er wordt geen onbeperkte kosteloze vervoermogelijkheid aangeboden. Net als personen zonder beperkingen, dient men voor het vervoer een ritprijs te betalen. Als er na het optreden van beperkingen geen sprake is van een andere situatie op vervoersgebied dan daarvoor, zal er geen noodzaak zijn tot ondersteuning, omdat er geen probleem is of omdat men het zelf kan oplossen. Daarbij valt te denken aan iemand die altijd auto heeft gereden en beperkt wordt in het fietsen. Verplaatsingen die normaal met de fiets worden gedaan, kunnen ook met de auto.

3.5.1 Collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV)

Het collectief vervoersysteem heeft prioriteit, zodat allereerst wordt beoordeeld of de cliënt hiervan gebruik kan maken. Hierbij zal altijd rekening worden gehouden met de persoonskenmerken en behoeften van de cliënt. Indien CVV wordt toegekend zijn daarvan de belangrijkste kenmerken:

- vervoer omvat 5 zones vanuit de woonplaats;
- een bestemming in België kan maximaal 21 kilometer van het huisadres liggen (5 zones van gemiddeld 4,2 km);
- ziekenhuizen en station(s) zijn, ook als het dichtstbijzijnde buiten de 5 zones valt, bereikbaar;
- kosten bedragen het equivalent van het vervoer met het openbaar vervoer per zone (afgerond op 5 cent), waarbij ook een opstapzone betaald moet worden;
- iedere rechthebbende kan zich laten begeleiden door een niet gerechtigd persoon tegen hetzelfde tarief;
- indien medische begeleiding geïndiceerd is, reist de medisch begeleider gratis mee;
- per jaar mogen 700 strippen (zones) gebruikt worden;
- ritten kunnen worden aangevraagd via een gratis telefoonnummer;
- ritten worden uitgevoerd met een marge van 15 minuten vóór en ná de afgesproken tijd;
- rolstoelen en scootmobiels kunnen mee vervoerd worden;
- de taxichauffeur begeleidt de rechthebbende van deur tot deur.

CVV niet of onvoldoende passend

Als het CVV niet tot het gewenste resultaat leidt, kan een andere maatwerkvoorziening worden toegekend. Daarbij dienen de volgende soorten vervoer te worden onderscheiden:

- Vervoer op korte afstand in de woonomgeving waarvoor de fiets wordt gebruikt of die lopend wordt afgelegd. In deze situatie zal het CVV geen afdoende oplossing bieden.
- Vervoer op wat langere afstand, het regionaal vervoer, waarvoor het openbaar vervoer, auto of elektrisch aangedreven verplaatsingsmiddel wordt gebruikt.

3.5.2 Algemeen gebruikelijk

Er moet worden afgewogen of de vervoersvoorziening die het vervoersprobleem zou kunnen oplossen algemeen gebruikelijk is of dat van een algemeen gebruikelijke vervoersvoorziening gebruik gemaakt

zou kunnen worden. Een elektrische fiets (met trapondersteuning), een tweewielscooter en ligfiets zijn voorzieningen die ook door personen zonder beperking worden gebruikt en in de detailhandel te koop zijn. Ook speciale wensen aan auto's kunnen als algemeen gebruikelijk worden beschouwd waaronder een automaat of een airco. Of een voorziening algemeen gebruikelijk is hangt ook af van de persoon van de aanvrager. Voor iemand die al jarenlang een minimuminkomen heeft is een elektrische fiets niet zonder meer algemeen gebruikelijk. Ook voor een kind geldt dat.

3.6 Begeleiding

Begeleiding kan zowel individueel als in een groep worden geboden. Het betreft activiteiten gericht op het bevorderen of behoud van de zelfredzaamheid en tot voorkoming van opname of verwaarlozing van de cliënt.

3.6.1 Groepsbegeleiding

Het is veelal bekend onder de naam "dagbesteding" of "dagverzorging". Groepsbegeleiding is:

- programmatisch (met een vast dag en/of weekprogramma);
- methodisch (een methode voor werken met de doelgroep als basis) met een welomschreven doel;
- vraagt actieve betrokkenheid van de cliënt;
- gericht op het structureren van de dag, oefenen met vaardigheden, die de zelfredzaamheid bevorderen of zoveel mogelijk in stand houden.

Het is nadrukkelijk anders dan welzijnsactiviteiten; ook al bevatten welzijnsactiviteiten wel elementen die in Begeleiding groep voorkomen. Voor veel cliënten zal deelname aan welzijnsactiviteiten in bijvoorbeeld een ontmoetingsruimte in de buurt voldoende zijn om structuur te bieden aan de dag en medemensen te ontmoeten. Alleen voor cliënten die door hun cognitieve beperkingen, psychische beperkingen, ernstig fysieke beperkingen of gedragsproblematiek een dergelijke dagstructurering, gericht op het verbeteren of behouden van capaciteiten en/of het reguleren van gedragsproblemen nodig hebben is groepsbegeleiding nodig.

3.6.2 Individuele begeleiding

Individuele Begeleiding kent vele vormen, bijvoorbeeld:

- toezicht of aansturing bij activiteiten (zowel thuis als buitenshuis) op het gebied van praktische vaardigheden;
- ondersteuning bij het aanbrengen van structuur c.q. het voeren van regie;
- oefenen van in behandeling aangeleerde vaardigheden of gedrag;
- ondersteuning bij het organiseren van het dagelijks leven (huishouden, agenda, administratie, geldzaken, regelzaken etc.); dan wordt het vaak "thuisbegeleiding" genoemd.

Begeleiding individueel zou in sommige situaties ook in een groep kunnen worden gegeven bijvoorbeeld bij activiteiten als thuisadministratie of geldbeheer. De begeleider kan dan een paar cliënten in het buurthuis ontvangen in plaats van iedere cliënt apart thuis te bezoeken.

3.6.3 Voorliggende voorzieningen

Behandeling

Alvorens begeleiding te verstrekken is het van belang dat wordt onderzocht wat de mogelijkheden van behandeling zijn. De stelregel hierbij is dat als verbetering van functioneren of handelen (vaardigheden) nog mogelijk is, eerst behandeling wordt ingezet. Het is uiteraard niet aan de Wmo consulent om dit te bepalen. Hiervoor wordt de medisch adviseur (onafhankelijk arts) ingeschakeld. Behandeling kan worden geboden door bijvoorbeeld: ergotherapeut, psycholoog, specialist ouderen geneeskunde of in een revalidatiecentrum of een centrum gespecialiseerd in bepaalde problematiek (zoals een reumacentrum). Behandeling is gericht op bijvoorbeeld: het verbeteren van de aandoening/ stoornis/beperking, het aanleren van nieuwe vaardigheden of gedrag of nadere functionele diagnostiek.

Anders dan in de Wet langdurige zorg (Wlz) is de diagnose niet leidend maar een diagnose is doorgaans wel vereist om behandeling in te kunnen zetten en om te bepalen hoe begeleiding de behandeling eventueel kan versterken (en niet contraproductief is). Begeleiding kan wel worden ingezet om de tijdens behandeling geleerde vaardigheden te oefenen of in te slijten. Soms kan begeleiding en behandeling ook tegelijkertijd worden ingezet; dan neemt de begeleiding de taak tijdelijk over, totdat deze tijdens behandeling is aangeleerd. Uiteraard dient er hierover een goede afstemming tussen behandelaar en begeleider plaats te vinden.

(Wettelijk) voorliggende voorzieningen.

Er zijn (wettelijke) arbeidsvoorzieningen waar eerst een beroep op kan worden gedaan alvorens de maatwerkvoorziening "begeleiding" wordt overwogen. Op grond van de Ziektewet, de Wet werk en

inkomen naar arbeidsvermogen, de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten en de Wet sociale werkvoorziening zijn er mogelijkheden voor aangepast werk. Het uitgangspunt is dat als aangepast werk of speciaal onderwijs op grond van genoemde regelingen niet mogelijk is dat dan begeleiding groep (dagbesteding) kan worden overwogen.

3.6.4 Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Wanneer mensen een beperking hebben wordt bij activiteiten van het dagelijks leven en vrijetijdsbesteding vaak gedacht aan begeleiding waar andere voorzieningen wellicht mogelijk zijn of het gewoon de verantwoordelijkheid is van de cliënt of zijn huisgenoten. Er zijn veel algemeen beschikbare en redelijke oplossingen voorhanden (die mensen zonder beperking ook zelf moeten regelen of betalen). Voorbeelden van algemeen gebruikelijke voorzieningen:

- activiteiten zoals computercursus of taalles;
- alarmering;
- dagopvang/huiskamerproject;
- kinderopvang.

3.6.5 Gebruikelijke hulp

Net als bij hulp bij het huishouden wordt bij begeleiding het begrip: "gebruikelijke hulp" gehanteerd. Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) heeft een richtlijn ontwikkeld waarmee binnen verschillende categorieën beoordeeld kan worden wat gebruikelijke hulp inhoudt. Op basis hiervan kan objectief worden vastgesteld welke taken gebruikelijk en welke bovengebruikelijk zijn. Zie bijlage 2 voor deze richtlijn.

3.6.6 Indiceren Begeleiding

Tot 2015 was begeleiding een functie in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), waarbij de indicatie werd gebaseerd op een grondslag. In de Wmo 2015 kennen we geen grondslagen maar vormt het gesprek (het onderzoek) de basis voor de indicatiestelling. Hoe individueel deze maatwerkvoorzieningen ook worden benaderd, er is toch behoefte aan instrumenten om de hulpvraag te objectiveren en hierdoor richting geven aan de indicatiestelling. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de Zelfredzaamheidsmatrix (zrm) die is ontwikkeld (zie bijlage).

Naar aanleiding van de uitkomst van de zrm wordt bepaald in welk cliëntprofiel de cliënt het beste past en welk resultaat behaald kan worden bij deze cliënt. Dit wordt beschreven in een zorgplan. Het zorgplan beschrijft niet enkel de huidige situatie, maar beschrijft ook de doelen of resultaten die behaald moeten worden.

Er zijn drie cliëntprofielen vastgesteld (zie bijlage voor uitgebreide beschrijving):

- Verandering en groei
- Welbevinden
- Stabiliteit en behoud

Binnen deze cliëntprofielen zijn drie niveaus geformuleerd: licht, middel en zwaar. In totaal zorgt dit voor 9 geformuleerde resultaten die bereikt kunnen worden.

De zorgaanbieders worden geacht het beoogde resultaat bij de cliënt te realiseren. Indien de cliënt vervoer nodig heeft, omdat vervoer nodig is naar de locatie waar de (groeps)begeleiding gegeven wordt, dan is de zorgaanbieder verantwoordelijk voor het vervoer. In de prijsafspraken is het vervoer meegenomen, met uitzondering van rolstoelvervoer waarvoor wel een aparte vergoeding wordt gegeven.

3.7 Kortdurend verblijf

Bij kortdurend verblijf logeert iemand (maximaal 3 etmalen per week) in een instelling, bijvoorbeeld in een gehandicapteninstelling, verpleeghuis of verzorgingshuis. Hierdoor wordt de mantelzorg ontlast, zodat deze de zorg langer kan volhouden en de cliënt thuis kan blijven wonen. Kortdurend verblijf is bedoeld voor mensen die permanent toezicht nodig hebben, bijvoorbeeld als er valgevaar is of als cliënt zelf niet in staat is hulp in te roepen als dat nodig is of omdat er ernstige gedragsproblemen zijn. Kortdurend verblijf kan ook voor de doelgroep psychiatrie een mogelijkheid zijn ter ontlasting van de mantelzorg om opname binnen een woonvorm te voorkomen of als time out om opname binnen GGZ te voorkomen. Er zijn veel manieren om de mantelzorg te ontlasten. Bijvoorbeeld door een vrijwilliger in te schakelen om een paar uur de zorg voor een cliënt over te nemen en ook dagbesteding kan als belangrijk neveneffect of zelfs doel hebben de mantelzorg te ontlasten. Soms is dat niet voldoende om het langdurig vol te kunnen houden of is de zorg die een vrijwilliger kan bieden onvoldoende, vanwege de beperkingen van de cliënt. Alleen als er sprake is van de combinatie van voortdurend zorg en toezicht van de cliënt en dreigende overbelasting van de mantelzorger en als andere voorliggende voorzieningen niet voldoen, kan kortdurend verblijf worden geïndiceerd.

Het permanent toezicht kan een vorm van actieve observatie zijn, zoals bij kinderen met een lichamelijke beperking waarbij ouders actief de vitale functies van het kind moeten controleren. Het kan ook gaan om constante zorg of zorg op ongeregelde tijdstippen; bijvoorbeeld voor iemand met een ernstige hartaandoening of dementie.

De omvang van kortdurend verblijf is 1, 2 of 3 etmalen per week, afhankelijk van wat noodzakelijk is in de specifieke situatie van de cliënt. Er is een maximum van 3 etmalen per week gesteld omdat het logeren betreft; bij meer dan 3 etmalen in een instelling is er sprake van opname waarvoor een indicatie op grond van Wlz moet worden gesteld. Het is denkbaar dat in specifieke situaties wordt toegestaan dat etmalen worden gespaard om bijvoorbeeld een verblijf van een week, zodat mantelzorg op vakantie kan, mogelijk te maken. Dan moet wel vaststaan dat andere oplossingen, zoals bijvoorbeeld respijtzorg vergoed door de ziektekostenverzekeraar geen optie zijn. Wel geldt dat maximaal drie keer per jaar opgespaarde etmalen mogen worden ingezet, met een maximum van 21 dagen over deze drie perioden. Bovendien geldt dat het maximaal aantal etmalen per jaar 156 (52 x 3) bedraagt.

In de instelling waar de cliënt kortdurend verblijft wordt de dagelijkse zorg overgenomen. Wanneer verpleging nodig is moet dit geregeld worden via de zorgverzekering. Behandeling behoort nadrukkelijk niet bij kortdurend verblijf.

De cliënt is zelf verantwoordelijk voor vervoer van en naar de instelling voor kortdurend verblijf. Hij kan hiervoor gebruik maken van eigen vervoer of van hulp uit het eigen netwerk. Wanneer de cliënt beperkingen heeft op het gebied van vervoer zal hij doorgaans in het bezit zijn van een pasje voor Taxibus, waarmee hij zich naar de instelling kan vervoeren. Kortdurend verblijf kent anders dan school of dagbesteding geen exacte starttijden zodat gebruik van een collectief vervoerssysteem als Taxibus (eventueel met begeleider) een geschikte oplossing biedt.

3.8 Beschermd wonen

Cliënten die door hun beperkingen behoefte hebben aan een beschermd woonklimaat die gericht is op het bieden van structuur en ondersteuning van alle dagelijks activiteiten wonen vaak in een zogenaamde woonvorm voor beschermd wonen. Dit is geen grote instelling maar een cluster van vaak "gewone" woningen waarbij op kleine schaal cliënten uit een bepaalde doelgroep (psychiatrie, verstandelijke beperking, ouderen) bij elkaar wonen. Soms is er sprake van een eigen leefeenheid, soms alleen van een eigen slaapkamer. Er zijn gemeenschappelijke ruimten, waar de cliënten elkaar en de aanwezige begeleiders ontmoeten. Cliënten krijgen begeleiding bij het structuur van hun dagelijks leven, ondersteuning bij regelzaken en geldbeheer en bij het vinden van een passende daginvulling. Voor een deel van de cliënten is beschermd wonen een opstapje naar zelfstandig wonen.

Voor beschermd wonen was een indicatie op grond van de AWBZ noodzakelijk maar deze taak is overgeheveld naar de Wmo. Het is voorlopig een taak voor de zogenaamde centrumgemeenten, zij krijgen ook het budget voor deze taak.

3.9 Opvang

Opvang is bedoeld voor personen van 18 jaar of ouder die de thuissituatie verlaten hebben en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Het beoogde resultaat is dat cliënten niet langer op straat leven, worden begeleid op het gebied van zelfredzaamheid en toegeleid naar een passende woonvorm (al dan niet met een vorm van ambulante begeleiding). Dit resultaat kan worden gerealiseerd door het bieden van onderdak en begeleiding.

3.10 Respijtzorg

Wanneer een mantelzorger ondersteuning biedt aan een inwoner, dan kan het voorkomen dat deze mantelzorger gedurende korte tijd niet in staat is deze zorg te verlenen. Wanneer dit ondersteuning betreft die als maatwerkvoorziening verstrekt zou kunnen worden door de gemeente, dan is het mogelijk dat de gemeente respijtzorg inzet. Terwijl de mantelzorger korte tijd afwezig is, kan de zorg worden overgenomen door een professionele zorgverlener, of door een vrijwilliger.

Hoofdstuk 4 Regels voor een persoonsgebonden budget (pgb)

4.1 Afweging geschiktheid pgb-houder

De aanvrager moet naar het oordeel van het college in staat zijn de aan een budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren. Hier wordt aan voldaan wanneer:

1. De aanvrager zelfstandig een redelijke waardering kan maken van zijn belangen ten aanzien van de zorgvraag.
2. De aanvrager de aan het pgb verbonden taken op verantwoorde wijze kan uitvoeren. Bij deze taken kan gedacht worden aan het kiezen van een zorgverlener die in de zorgvraag voldoet, sollicitatie-

- gesprekken voeren, het aangaan van een contract, het in de praktijk aansturen van de zorgverlener, bewaken van de kwaliteit van de geleverde zorg en het bijhouden van een juiste administratie.
3. De aanvrager goed op de hoogte is van zijn rechten en plichten die horen bij het beheer van een pgb.
  4. De aanvrager de werkgeversplichten kan uitvoeren wanneer er sprake is van een ondersteuning bij 4 of meer dagen per week. Denk hierbij onder meer aan het overeenkomen van een redelijk uurloon, het doorbetalen van loon bij ziekte en het hanteren van een redelijke opzegtermijn.

In het geval de cliënt zelf niet beschikt over de benodigde vaardigheden om de regie te voeren over het pgb, kan in een aantal situaties toch een pgb verstrekt worden met de hulp van iemand uit het eigen netwerk of een wettelijk vertegenwoordiger. Deze persoon en de hulpverlener mogen niet dezelfde persoon zijn. Deze persoon zal in dat geval ook bij de "keukentafel" gesprekken aanwezig moeten zijn. Daarbij gelden dezelfde afwegingscriteria als bij de beoordeling van de aanvrager.

4.2 Kwaliteit voorzieningen

Een pgb wordt verstrekt als naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de ondersteuning van goede kwaliteit is. Het college onderzoekt of de kwaliteit van de voorzieningen die de cliënt van het budget wil betrekken voldoende is gegarandeerd.

De belangrijkste eisen zijn:

1. De te verlenen ondersteuning is gericht op het bereiken van het resultaat zoals dat omschreven is in de beschikking of het zorgplan.
2. De verlener van de ondersteuning verleent verantwoorde hulp, waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de behoefte van de cliënt.
3. De geleverde voorziening wordt afgestemd met de persoonlijke situatie van de cliënt en eventuele andere vormen van hulp/zorg in het gezin.
4. De verlener van de ondersteuning werkt met systematische kwaliteitsbewaking.
5. De verlener van de ondersteuning beschikt over een verklaring omtrent gedrag (VOG) die maximaal 3 maanden oud is bij start van de hulp of beschikt over een in de branche erkend kwaliteitskeurmerk.
6. De verlener van de ondersteuning houdt zich aan de meldplicht calamiteiten en geweld.
7. De verlener van de ondersteuning is verplicht om de vertrouwenspersoon in de gelegenheid te stellen zijn taak uit te oefenen.
8. De verlener van de ondersteuning beschikt over een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling die voldoet aan alle wettelijke bepalingen.

Indien het pgb wordt ingezet om een persoon uit het sociale netwerk mee te betalen, dan zijn de criteria 4, 5, 7 en 8 niet van toepassing.

4.3 Kwaliteit voorziening (niet zijnde een dienst)

De kwaliteitseisen die gesteld worden aan de voorziening worden beschreven in een programma van eisen en als onderdeel van de beschikking aan cliënt toegestuurd. Na aanschaf van de voorziening door cliënt vindt een controle plaats waarbij de voorziening getoetst wordt aan het programma van eisen. Indien de voorziening niet aan het programma van eisen voldoet, kan het pgb geheel of gedeeltelijk worden teruggevorderd.

4.4 Beperkingsgronden pgb sociaal netwerk

Het pgb kan worden ingezet om niet-professionele zorgverleners mee te betalen. Dit kan bijvoorbeeld iemand zijn uit het sociale netwerk van de aanvrager. Tot het sociale netwerk worden personen gerekend uit de huiselijke kring en andere personen met wie iemand een sociale relatie onderhoudt. Bij deze laatste groep kan gedacht worden aan familieleden die niet in hetzelfde huis wonen, burens, vrienden, kennissen, etc. Wanneer een cliënt het pgb wil gebruiken om iemand uit het sociale netwerk mee in te huren, dan moet zeer duidelijk gemotiveerd worden waarom deze persoon de hulp niet als gebruikelijke hulp kan verlenen. Het uitgangspunt hierbij is dat het pgb voor niet-professionele zorgverleners beperkt dient te blijven tot die gevallen waarin dit aantoonbaar doelmatiger is dan de inzet van een voorziening zorg in natura of een voorziening middels pgb door een professional.

De persoon aan wie een pgb wordt verstrekt, kan de ondersteuning onder de volgende voorwaarden betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk:

1. Als de dienst zorg omvat waarvoor krachtens landelijk geldende kwaliteitscriteria een minimale opleiding vereist is, beschikt de persoon over de desbetreffende kwalificatie;
2. De kwaliteitscriteria 1, 2, 3 en 6 uit paragraaf 4.2 blijven onverkort geldig;
3. Deze persoon krijgt een lager tarief betaald;

4. Deze persoon heeft aangegeven dat de zorg aan de belanghebbende voor hem niet tot overbelasting leidt, en
5. Tussenpersonen of belangenbehartigers mogen niet uit het pgb worden betaald.

Hoofdstuk 5 Overige bepalingen

5.1 Inwerkingtreding, intrekking en citeertitel

Deze beleidsregels treden in werking op 1 september 2018.

De Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning 2016 worden ingetrokken per dezelfde datum, met dien verstande dat deze van toepassing blijven voor besluiten die zijn genomen voor de inwerkingtreding van deze beleidsregels.

Deze beleidsregels worden aangehaald als Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Bergeijk 2018.

Aldus besloten in de collegevergadering van 14 augustus 2018.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Bergeijk
W.A.C.M. Wouters
Secretaris

A. Callewaert-de Groot
Burgemeester

Bijlage 1 Protocol hulp bij het huishouden

Inleiding

Hulp bij het huishouden is in meerdere opzichten een belangrijke functie binnen de Wmo om een aantal resultaten te kunnen bereiken. Bijzonder is ook dat het gaat om hulp die zich in de regel niet beperkt tot één persoon maar die een heel cliëntsysteem aangaat. Naar de inhoud is hulp bij het huishouden een cruciale functie omdat het zelfstandig kunnen wonen van mensen met beperkingen staat of valt bij deze compensatie.

Dit protocol borduurt voort op het protocol Huishoudelijke Verzorging zoals dat in het verleden ontwikkeld is door het CIZ.

De vraag of compensatie voor hulp bij het huishouden moet worden geboden wordt sterk bepaald door eigen mogelijkheden/eigen kracht en de aan- of afwezigheid van huisgenoten en mantel/familiezorgers.

De opbouw van dit document is als volgt:

- Onder 'Uitgangspunten' staat een beperkt aantal kenmerkende aspecten van de indicatiestelling voor hulp bij het huishouden op een rij. Veel hierover is ook terug te vinden in de beleidsregels.
- Het 'afwegingskader' rondom hulp bij het huishouden kan worden gelezen als een eerste beslissboom om te komen tot een indicatie voor wat betreft de te verstrekken compensatie; de 'normering in tijd' geeft in uren de omvang van de compensatie aan.
- Tot slot worden onder 'Veelgestelde vragen' een aantal veelvoorkomende dilemma's behandeld.

Het indicatieprotocol wordt niet alleen gehanteerd bij aanvragen maar kan ook tijdens 'het gesprek' richting geven.

1.1 Als disfunctioneren dreigt

Hulp bij het huishouden komt in beeld als disfunctioneren dreigt. Dat kan zich uiten in vervuiling (van de woning of van kleding), verwaarlozing (gezondheidsrisico's, persoonlijke verzorging, voeding en vocht) of ontredde van zichzelf of van afhankelijke huisgenoten waardoor het functioneren in huis maar ook buitenshuis belemmerd wordt.

Het doel van hulp bij het huishouden kan dan zijn het schoonhouden van het huis en/of het verrichten van de dagelijks voorkomende huishoudelijke activiteiten, maar ook het ondersteunen bij het organiseren van het huishouden.

1.2 Het cliëntsysteem is primair zelf verantwoordelijk

Het cliëntsysteem is primair zelf verantwoordelijk voor het eigen huishouden, met inbegrip van het bevorderen en in standhouden van gezondheid, levensstijl en de wijze waarop de huishouding wordt gevoerd. Aanspraak op ondersteuning vanuit de Wmo is er als aanvulling op de eigen mogelijkheden, die, zeker in het kader van de Kanteling, nauwkeurig worden besproken en onderzocht. Onder de eigen verantwoordelijkheid/mogelijkheid valt ook het zelf kunnen inschakelen van derden om hulp te geven bij het huishouden.

Als er sprake is van kamerverhuur, rekenen we de huurder van de betreffende ruimte niet tot het huishouden. Als mensen zelfstandig (denk aan woongroepen, kamerverhuur, hat-eenheden, kloosterlingen, meerdere generaties in een huis) samenwonen op een adres en gemeenschappelijke ruimten delen, veronderstellen we dat het aandeel in het schoonmaken van die ruimten bij uitval van een van de leden wordt overgenomen door de andere leden van het cliëntsysteem.

De eventuele indicatie voor hulp bij het huishouden betreft dan alleen de eigen woonruimte (kamers) van de zorgvrager en, indien alle bewoners zorgbehoevend zijn, een evenredig deel van het schoonmaken van de gemeenschappelijke ruimten. Als voorbeeld: in een woonvorm voor mensen met een verstandelijke beperking die een gemeenschappelijke woonruimte delen en niet in staat zijn geheel zelfstandig huishoudelijke klussen te doen, worden alle bewoners naar behoefte geïndiceerd voor hulp bij het huishouden. Als één van de medebewoners wel in staat is de huishoudelijke taken uit te voeren, hoeft deze persoon niet de huishoudelijke taken over te nemen van zijn huisgeno(o)ten die dat niet kan/kunnen. Deze worden immers ieder voor hun aandeel geïndiceerd voor hulp bij het huishouden.

1.3 Begeleiding richt zich op motiveren en instrueren

Het verschil tussen Begeleiding en Hulp bij het huishouden is niet altijd duidelijk. De stelregel is dat begeleiding bij hulp bij het huishouden is gericht op motiveren, aansturen, instrueren en zo nodig het overnemen van het huishouden. Er is daarbij sprake van een gebrek in het organisatievermogen van de leefeenheid dat is ingegeven door het fysiek uitvallen van degene die dat normaal gesproken op zich neemt. Begeleiding, zoals nu nog gedefinieerd in de AWBZ, is aan de orde wanneer er structurele regieproblemen zijn die zich uiten op meerdere gebieden van het dagelijks leven en de sociale redzaamheid in het algemeen in het geding is.

Doorslaggevend is de doelstelling: verbetering of handhaven van het niveau van functioneren valt onder de begeleidingsfunctie (ook enige sturing in het wonen en woningonderhoud valt daaronder). Als de nadruk ligt op organisatie van het onderhoud van de woning en het overnemen van enige activiteiten op het gebied van het huishouden moet hulp bij het huishouden worden geïndiceerd. In het algemeen kan gesteld worden dat problemen in de sociale redzaamheid tot nu toe voorsorteren op de begeleidingsfunctie in de AWBZ, problemen op met name het fysieke vlak en psychosociale problemen van voorbijgaande aard op hulp bij het huishouden. Door de overkomst van de functie Begeleiding naar de Wmo zal dit veranderen.

Leeftijd of het niet gewend zijn aan huishoudelijk werk kunnen invloed hebben op het vermogen van andere leden uit het cliëntsysteem om huishoudelijke taken over te nemen. Als dit noodzakelijk is door uitval van een van de leden kan aan de gezonde anderen een instructie worden gegeven voor het aanleren van vaardigheden op huishoudelijk gebied. Ook het trainen van huisgenoten om bepaalde huishoudelijke handelingen te verrichten of om te gaan met huishoudelijke hulpmiddelen valt als activiteit onder de functie hulp bij het huishouden: instructie. Het gaat dan om een kortdurende indicatie voor beperkte tijd (maximaal 6 maanden), waarin de noodzakelijke huishoudelijke vaardigheden worden aangeleerd¹.

Een andere situatie treedt op wanneer iemand doelgerichte training nodig heeft in ondermeer huishoudelijke vaardigheden met als doel het dagelijkse functioneren te verbeteren op meer gebieden dan alleen het huishouden. Een methodische aanpak is daarbij noodzakelijk. In dat geval dient de functie begeleiding, zoals nu in de AWBZ geformuleerd, te worden ingezet.

In het kader van de overheveling van de functie begeleiding naar de Wmo zal opnieuw bekeken moeten worden hoe 'begeleiding' wordt beoordeeld in relatie tot 'hulp bij het huishouden'. Hier liggen in ieder geval kansen om zaken te verbinden en goed op elkaar af te stemmen.

1.4 Technische hulpmiddelen

Er is geen indicatie voor hulp bij het huishouden als de problemen van de cliënt afdoende kunnen worden opgelost met technische hulpmiddelen. Hulpmiddelen kunnen bestaan uit algemeen gebruikelijke huishoudelijke apparatuur, zoals een wasmachine of stofzuiger. Deze hulpmiddelen dienen uit oogpunt van verantwoorde werkomstandigheden ook voor een helpende aanwezig te zijn. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van al aanwezige hulpmiddelen, zoals een droogtrommel of een afwasmachine. Als dergelijke apparaten niet aanwezig zijn maar wel een adequate oplossing zouden bieden voor het probleem, moeten deze middelen, als algemeen gebruikelijk, eerst worden ingezet. Zonodig kan de cliënt gewezen worden op de mogelijkheid van de eerstelijns ergotherapie voor ergonomische consultatie bij het leren omgaan met hulpmiddelen/het reorganiseren van het huishouden. De cliënt kan voor de tijd dat de hulpmiddelen er niet zijn in aanmerking komen voor ondersteuning vanuit de Wmo (er is dus een vorm van overbruggingszorg).

1.5 Revalideren

Wanneer de aandoening die de oorzaak vormt voor de huishoudelijke beperkingen naar de mening van de indicatiesteller nog behandelmogelijkheden biedt, dient bezien te worden of hbb anti-revaliderend werkt in deze situatie. Er kan in deze situaties eventueel een tijdelijke indicatie voor de duur van het revalidatietraject afgegeven worden mits dit geen anti-revaliderende werking heeft. Na een behandeltraject dient een herindicatie plaats te vinden.

1.6 Eigen verantwoordelijkheid/eigen kracht

De indicatiesteller is verplicht onderzoek te doen naar al aanwezige formele en informele zorg. Bij aanwezigheid van particuliere hulp of informele zorg door familieleden is in principe geen compensatie nodig voor de beperkingen die iemand ondervindt. Het feit dat men niet langer bereid is de zorg op eigen kosten te continueren kan alleen maar tot een toekenning leiden als er sprake is van gewijzigde (financiële) omstandigheden die dat rechtvaardigen.

In het kader van de Kanteling wordt, per situatie, beoordeeld welke taken echt overgenomen moeten worden en wat men eventueel toch nog zelf kan doen (b.v. wel stofzuigen maar niet dweilen). Indien huishoudelijke taken worden overgenomen door familieleden in de eerste of tweede graad of hun partners (ouders, kinderen, kleinkinderen, broers/zussen) is er geen reden om vanuit de Wmo een voorziening toe te kennen.

1.7 Voorliggende voorzieningen

Dat wil zeggen dat als eerste wordt bekeken of deze een oplossing bieden alvorens een maatwerkvoorziening wordt verstrekt. In geval van vragen op het gebied van het voeren van een huishouden kan worden gedacht aan technische hulpmiddelen zoals een afwasmachine, aangepast bestek, wasmachine, wasdroger, verhoging voor wasmachine of wasdroger en stofzuiger.

Voorbeelden van voorliggende voorzieningen zijn: boodschappenbezorgdienst, vriesversmaaltijden, alarmering, glazenwasser, particuliere poetshulp, kinderopvang.

Deze voorliggende voorzieningen moeten aanwezig zijn in de gemeente om er rekening mee te kunnen houden. Er wordt hierbij gekeken naar de individuele omstandigheden van cliënt zoals: beschikbare ruimte in geval van technische hulpmiddelen in de woning en financiële mogelijkheden bij zowel aanschaf van technische hulpmiddelen als bij gebruik van voorliggende voorzieningen.

2 Gebruikelijke hulp

Indien de cliënt huisgenoten heeft (partner, kind, familielid) die wel in staat zijn huishoudelijk werk te verrichten, komt men niet in aanmerking voor hulp bij het huishouden. Dit wordt gebruikelijke hulp genoemd. Gebruikelijke hulp heeft een verplichtend karakter en hierbij wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sekse, religie, cultuur, gezinssamenstelling, drukke werkzaamheden of persoonlijke opvattingen over het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden. Iedere volwassene wordt geacht ook naast een drukke baan of gezin een huishouden te voeren. Van kinderen wordt naar vermogen (afhankelijk van hun leeftijd) ook verwacht dat zij een bijdrage leveren.

2.1 Overbelasting

Wanneer een huisgenoot overbelast blijkt te zijn door de zorg voor cliënt, kan tijdelijk hulp bij het huishouden worden ingezet. Van cliënt en huisgenoot wordt dan verwacht dat zij (eventueel met ondersteuning) onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de overbelasting te verminderen, zodat op den duur de huishoudelijke taken weer door de huisgenoot kunnen worden overgenomen. Alleen wanneer blijkt dat -na een tijdelijke indicatie- ondanks pogingen van betrokkenen om tot oplossingen te komen het echt niet mogelijk is om de overbelasting te reduceren, kan langdurig hulp bij het huishouden worden ingezet.

2.2 Fysieke afwezigheid

Aangezien bij iedere vraag een onderzoek naar de individuele kenmerken en mogelijkheden van de aanvrager wordt gedaan is het mogelijk om af te wijken van gebruikelijke hulp. Uit jurisprudentie van de Wmo en AWBZ is bekend dat als een huisgenoot in aaneengesloten perioden van 7 etmalen vanwege werk afwezig is (bijvoorbeeld een vrachtwagenchauffeur voor internationaal transport) geen gebruikelijke hulp kan worden verwacht. Wanneer een huisgenoot minder dan 7 etmalen afwezig is, zal onderzocht moeten worden in hoeverre de huisgenoot een deel van de (uitstelbare) taken al dan niet kan overnemen.

2.3 Uitstelbare en niet uitstelbare taken

Bij huishoudelijke taken wordt onderscheid gemaakt tussen uitstelbare taken en niet- uitstelbare taken.

- Uitstelbare taken; zijn taken die gefaseerd over de week uitgevoerd kunnen worden, zoals: wasverzorging en de zwaar huishoudelijke taken.
- Niet-uitstelbare taken; zijn taken die dezelfde dag of binnen afzienbare tijd uitgevoerd moeten worden, zoals: maaltijden verzorgen, afwassen en opruimen (en in geval van calamiteiten of door de aandoening veroorzaakte extra bevuilding: sanitair schoonmaken en wasverzorging).

3 Normering huishoudelijke taken in minuten

In het kader van de Kanteling wordt, bij de normering van taken, bekeken welk deel van de taak nog op eigen kracht of met behulp van het eigen netwerk kan worden uitgevoerd. Ook dienen de feitelijke woonomstandigheden/mate van gebruik van de woning te worden beoordeeld. De in dit hoofdstuk genoemde objectieve en onafhankelijke normen zijn dan ook richtlijnen. Afhankelijk van de individuele omstandigheden wordt de norm bepaald, dat kan zowel naar boven als beneden afwijken van de richtlijnen die zijn opgenomen. Extra tijd kan worden toegekend voor in ieder geval de volgende factoren, mits

deze in de individuele situatie daadwerkelijk om meer professionele inzet vragen:

- beperkingen of belemmeringen van de cliënt;
- de aanwezigheid van kinderen;
- de aanwezigheid van een derde persoon;
- de aanwezigheid van een huisdier;
- kenmerken van de woning;
- eventuele andere factoren die in de praktijk voorkomen

De normering wordt per te bereiken resultaat beschreven. Voor alle resultaten geldt dat beoordeeld moet worden of de genoemde werkzaamheden nog gedeeltelijk zelf kunnen worden gedaan. De te bereiken resultaten zijn hieronder genoemd, gerelateerd aan de categorie hulp bij het huishouden.

4 Activiteiten en frequentie

Hierna zijn tabellen opgenomen met alle activiteiten en daarna de activiteiten en frequentie. Hierin staan alle werkzaamheden die binnen het resultaat 'een schoon en leefbaar huis' vallen. Alle activiteiten

die in het CIZ-protocol (2006 en 2011) worden genoemd komen terug in deze tabel. Voor de frequentie van die activiteiten is uitgegaan van de expertnormen in het onderzoek dat bureau HHM in opdracht van de Kempengemeenten heeft uitgevoerd. De expertnormen in deze onderzoeken bieden een objectieve maatstaf voor de frequentie van activiteiten.

Schoon en leefbaar huis		Woonruimten				
		Woonkamer	Slaapkamer(s)	Keuken	Badkamer en toilet	Hal
Categorie schoonmaakactiviteiten	Afnemen nat en droog	<ul style="list-style-type: none"> Stof afnemen laag/midden/hoog incl. tastvlakken en luchtfilter Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten Zitmeubels afnemen (droog/nat) Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> Stof afnemen laag/midden/hoog incl. tastvlakken en luchtfilter Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> Stof afnemen laag/midden/hoog incl. tastvlakken en luchtfilter Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten Radiatoren reinigen
	Stofzuigen en dweilen	<ul style="list-style-type: none"> Stofzuigen Dweilen 	<ul style="list-style-type: none"> Stofzuigen Dweilen 	<ul style="list-style-type: none"> Stofzuigen Dweilen 		<ul style="list-style-type: none"> Stofzuigen Dweilen Trap stofzuigen (binnenshuis)
	Ramen en gordijnen	<ul style="list-style-type: none"> Gordijnen wassen Lamellen,luxaflex reiniging Ramen binnenzijde wassen 	<ul style="list-style-type: none"> Gordijnen wassen Lamellen,luxaflex reiniging Ramen binnenzijde wassen 	<ul style="list-style-type: none"> Gordijnen wassen Lamellen,luxaflex reiniging Ramen binnenzijde wassen 	<ul style="list-style-type: none"> Gordijnen wassen Lamellen,luxaflex reiniging Ramen binnenzijde wassen 	
	Bed verschonen		<ul style="list-style-type: none"> Bed verschonen Matras draaien 			
	Keuken schoonmaken				<ul style="list-style-type: none"> Keukenblok en -apparatuur (buitenzijde) incl. afwassen Afval opruimen Keukenkastjes (binnenzijde) Koelkast (binnenzijde) Oven/magnetron Vriezer los reinigen binnenzijde (ontdooit) Afzuigkap reinigen (binnenzijde) Bovenkant keukenkastjes Tegelwand (los van keukenblok) 	
	Sanitair schoonmaken					<ul style="list-style-type: none"> Badkamer schoonmaken (incl. stofzuigen en dweilen) Toilet schoonmaken Tegelwand badkamer afnemen
	Opruimen	<ul style="list-style-type: none"> Opruimen 	<ul style="list-style-type: none"> Opruimen 			

Ruimte	Incidentele activiteit	Frequenties
Woonkamer (en andere kamers)	Gordijnen wassen	1 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	2 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten	2 x per jaar
	Zitmeubels afnemen (droog/nat)	1 x per 8 weken
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar
Slaapkamer(s)	Gordijnen wassen	1 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	2 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar
	Matras draaien	2 x per jaar
Keuken	Gordijnen wassen	2 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	3 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	3 x per jaar
	Keukenkastjes (binnenzijde)	2 x per jaar
	Koelkast (binnenzijde)	3 x per jaar
	Oven/magnetron (grondig schoonmaken)	4 x per jaar
	Vriezer los reinigen binnenzijde (ontdooit)	1 x per jaar
	Afzuigkap reinigen (binnenzijde) - vaatwasserbestendig	2 x per jaar
Afzuigkap reinigen (binnenzijde) - niet vaatwasserbestendig	2 x per jaar	
Bovenkant keukenkastjes	1 x per 6 weken	
Tegelwand (los van keukenblok)	2 x per jaar	
Sanitair	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar
	Tegelwand badkamer afnemen	4 x per jaar
	Gordijnen wassen	1 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	3 x per jaar
Hal	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurtichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar

Ruimte	Basisactiviteit	Frequenties
Woonkamer (en andere kamers)	Stof afnemen hoog incl. luchtfilters	1 x per 2 weken
	Stof afnemen midden	1 x per week
	Stof afnemen laag	1 x per week
	Opruimen	1 x per week
	Stofzuigen	1 x per week
	Dweilen	1 x per week
Slaapkamer(s)	Stof afnemen hoog incl. tastvlakken en luchtfilters	1 x per 6 weken
	Stof afnemen midden	1 x per week
	Stof afnemen laag	1 x per week
	Opruimen	1 x per week
	Stofzuigen	1 x per week
	Bed verschonen of opmaken	1 x per 2 weken
Keuken	Stofzuigen	1 x per week
	Dweilen	1 x per week
	Keukenblok (buitenzijde) inclusief tegelwand, kookplaat, spoelbak, koelkast, eventuele tafel	1 x per week
	Keukenapparatuur (buitenzijde)	1 x per week
	Afval opruimen	1 x per week
	Afwassen	1x per week
Sanitair	Badkamer schoonmaken (inclusief stofzuigen en dweilen)	1 x per week
	Toilet schoonmaken	1 x per week
Hal	Stof afnemen hoog incl. tastvlakken en luchtfilters	1 x per week
	Stof afnemen midden	1 x per week
	Stof afnemen laag	1 x per week
	Stofzuigen	1 x per week
	Trap stofzuigen (binnenshuis)	1 x per week
	Dweilen	1 x per week

Tijd in minuten per week		Woonruimten					Indirecte tijd bij de cliënt	Totaal
		 Woonkamer (en andere kamers)	 Slaapkamer(s)	 Keuken	 Badkamer en toilet	 Hal		
Categorie schoonmaakactiviteiten	Afnemen nat en droog 	15,2	6,7	0,1		5,7		27,8
	Stofzuigen en dweilen 	12,7	5,6	6,3		6,0		30,5
	Ramen en gordijnen 	1,2	1,2	0,6	0,1			3,1
	Bed verschoneren 		4,2					4,2
	Keuken schoonmaken 			27,7				27,7
	Sanitair schoonmaken 				18,3			18,3
	Opruimen 	0,3	0,1					0,4
Indirecte tijd bij de cliënt							21,9	
Totaal?		29,4	17,8	34,6	18,5	11,7	21,9	134
Waarvan licht Waarvan zwaar (incl. indirect)								41 93

Tijdnormering voor de boodschappen en maaltijden

Onderdeel	Activiteit	Frequentie	Tijdbesteding (min)
	Het opstellen van boodschappenlijst	1x per week	7
	Het doen van de boodschappen	1x per week	40
	Het opruimen van de boodschappen	1x per week	5

Onderdeel	Activiteit	Frequentie	Tijdbesteding (min)
	Broodmaaltijden: tafel dekken, eten en drinken klaarzetten (1 maaltijd op tafel, 1 maaltijd in de koelkast), afruimen, afwassen of vaatwasser inruimen/uitruimen (incl. indirecte tijd)	1x per dag	20 min
	Opwarmen maaltijd: maaltijd opwarmen, tafel dekken, eten en drinken klaarzetten, afruimen, afwassen of vaatwasser in/uitruimen (incl. indirecte tijd)	1x per dag	20 min

Tijdnormering voor de wasverzorging

Activiteit	Frequenties ^a	
	Wasgoed sorteren	1x per week
	Behandelen van vlekken	5x per 2 weken (indien nodig)
	Was in de wasmachine stoppen (incl. wasmachine aanzetten)	5x per 2 weken
	Wasmachine leeghalen	5x per 2 weken
	Sorteren naar droger of waslijn	5x per 2 weken
	Was in de droger stoppen	5x per 2 weken
	Droger leeghalen	5x per 2 weken
	Was ophangen	5x per 2 weken
	Was afhalen	5x per 2 weken
	Was opvouwen	5x per 2 weken
	Was strijken	1x per week
	Was opbergen/opruimen	5x per 2 weken

^a In een tweepersoonshuishouden wordt uitgegaan van een frequentie van 5x per 2 weken voor de was, in een eenpersoonshuishouden is dat 2x per week.

Activiteit	Normtijd (min per week)	Normtijd (min per was)	
	Wasgoed sorteren	24	10
	Was in machine stoppen (evt. vlekken behandelen)		
	Machine aanzetten (incl. wasmiddel)		
	Was uit de machine halen		
	Sorteren naar droger of waslijn		
	In de droger stoppen		
	Uit de droger halen		
	Ophangen aan de waslijn	19	8
	Afhalen van de waslijn		
	Opvouwen		
	Opbergen	20	-
	Strijken		

Tijdnormering voor de overige onderdelen

Onderdeel	Activiteit	Tijdbesteding (min/week)
Advies, instructie en voorlichting	Aanleren van activiteiten en samen uitvoeren van de activiteiten gericht op een schoon en leefbaar huis en de was-verzorging	60 min
	Aanleren van activiteiten en samen uitvoeren van activiteiten gericht op boodschappen en maaltijden	30 min

Onderdeel	Activiteit
Verzorgen van minderjarige kinderen 	Was verzorgen
	Kamers opruimen
	Eten maken
	Tasjes school
	Aankleden
	Wassen
	Eten geven
	Structuur bieden
	Meer tijd huishoudelijke taken
	Brengen naar school/crèche
	Naar bed brengen
	Afstemming met andere hulp/informele zorg
	Afstemming/sociaal contact (aankomst, vertrek, administratie, contact met cliënt)

4 Veelgestelde vragen

4.1 Maaltijdverzorging en boodschappen doen in de Wmo 2015

4.2 Hulp in een gezin met een gehandicapt kind

Bij ondersteuning van de verzorgende ouder(s) van een gezin met een gehandicapt kind geldt, dat geïventariseerd wordt wat gezien de leeftijd van het kind tot de gebruikelijke ouderlijke zorgplicht behoort en waarin de ouder(s) dus extra zorg leveren. Van deze extra zorg wordt van de ouders gevraagd welke zorg ze bereid zijn vrijwillig te blijven leveren, zonder dat er overbelasting dreigt. Voor dat deel wordt dan geen indicatie gegeven. Daarnaast wordt onderzocht op welke gebieden zij ondersteuning vanuit de Wmo of AWBZ nodig hebben.

4.3 Kinderverzorging en –opvang bij gehandicapte, chronisch zieke ouder

Als de ouder in een éénoudergezin uitvalt, gehandicapt is of raakt en er op basis van grondslag en beperkingen een noodzaak bestaat tot kinderverzorging en -opvang wordt deze geïndiceerd volgens de normering. De opvang voor kinderen behoort in principe tot gebruikelijke zorg. De verzorging kan leiden tot een aanspraak. Van de ouder(-s) mag verwacht worden maximaal te zoeken naar mogelijkheden de opvang zelf te regelen, bijvoorbeeld: kinderopvang, van en naar school brengen etc., inzet familie

e.d. Wanneer –voor het deel dat niet anders kan worden geregeld/gefinancierd- hulp bij het huishouden is geïndiceerd, kan dat langdurig noodzakelijk zijn maar dat is zeker niet het uitgangspunt. Herindiceren is aan de orde in relatie tot leeftijd kinderen en verandering van omstandigheden. Een chronisch ziek, gehandicapt gezinslid kan een grote belasting betekenen voor een gezin. Ook bij twee ouders is het risico op overbelasting van de gezonde verzorgende ouder groot; dit kan leiden tot een indicatie voor hulp bij het huishouden ter ontlasting. Onderzoek altijd de dreiging van overbelasting.

4.4 Ouderlijke zorgplicht bij echtscheiding

Bij echtscheiding vervalt het samenwonen en daarmee dus ook de gebruikelijke zorg voor het huishouden en de onderlinge persoonlijke verzorging van partners. De zorgplicht voor de kinderen verdwijnt niet. Bij uitval van de verzorgende ouder moet wel onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheid van opvang van de kinderen door de niet thuiswonende ouder, door te kijken naar de voor de rechtbank vastgelegde afspraken tussen de ex-echtgenoten. Voor die perioden dat de kinderen bij de verzorgende -uitgevallen- ouder zijn kan er dan een indicatie voor opvang zijn. Als de zorgplicht door de niet-verzorgende ouder kennelijk niet wordt nagekomen, beschouwen we de situatie als een éénoudergezin.

4.5 Hulp bij het huishouden in terminale situaties

In terminale of andere chronische situaties waarin mantelzorgers zwaar belast worden met zorgtaken kunnen de normeringen betreffende gebruikelijke zorg soepeler worden gehanteerd. Het overnemen van huishoudelijke taken indien een partner terminaal is, is in grote mate ontlastend voor de andere partner.

4.6 Hulp bij het huishouden bij huisstofmijtallergie

Bij allergie voor huisstofmijt zal er advisering rond het saneren van de woning plaatsvinden door de daartoe bevoegde instanties, i.c. de CARA/COPD verpleegkundige (VP AIV). Een vraag naar hulp bij het huishouden zal dus pas aan de orde zijn wanneer sanering van de woning reeds heeft plaatsgevonden. Voor het stofvrij houden van de woning kan maximaal 2 uur extra worden geïndiceerd. Vanuit integrale beoordeling is hier dus mogelijk eerst de individuele voorziening woningsanering/woningaanpassing aan de orde. Dit dient afgewogen te worden.

4.6.1 Invloed van de woning of woonvorm op de hulp bij het huishouden

Een grotere woning leidt niet vanzelfsprekend tot meer uren hulp. Er wordt uitgegaan van het niveau van sociale woningbouw.

Bij kamerverhuur wordt de huurder van de betreffende ruimte niet als een huisgenoot gezien van wie gebruikelijke hulp wordt verwacht. Dat er sprake is van kamerhuur moet met een huurovereenkomst worden aangetoond. Als mensen zelfstandig samenwonen op één adres en gemeenschappelijke ruimte delen wordt verwacht dat het aandeel in het schoonmaken van de gedeelde ruimtes bij uitval van één van de bewoners wordt overgenomen door een andere bewoner. Hulp bij het huishouden wordt dan alleen geleverd aan de woonruimte van cliënt en een evenredig deel van het schoonmaken van de gemeenschappelijke ruimte. Hierbij kan worden gedacht aan woongroepen of vormen van beschermd wonen of meerdere generaties in één huis.

In vakantiewoningen, tweede woningen, hotels/pensions, kamerhuur wordt in beginsel geen hulp bij het huishouden verstrekt. Aangezien een vakantie doorgaans van korte duur is, is er sprake van uitstelbare taken of kan schoonmaak bij de verhuurder worden ingekocht.

Bijlage 2 Begeleiding

B2.1 Gebruikelijke hulp bij begeleiding

Gebruikelijke hulp is de normale, dagelijkse zorg die partners, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten geacht worden elkaar onderling te bieden. Er is sprake van bovengebruikelijke hulp, als de voor het kind noodzakelijke ondersteuning op het gebied van begeleiding in chronische situaties uitgaat boven de ondersteuning die een kind van dezelfde leeftijd zonder beperkingen redelijkerwijs nodig heeft, voor wat betreft de aard, frequentie en benodigde tijd voor deze handelingen.

Kortdurende en langdurige situaties

Bij gebruikelijke hulp wordt een onderscheid gemaakt in kortdurende en langdurige situaties.

Kortdurend:

- er is uitzicht op herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de verzekerde. Het gaat hierbij over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

Langdurig:

- het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de zorg langer dan drie maanden nodig

Algemeen aanvaarde maatstaven:

In kortdurende situaties moet alle begeleiding door de gebruikelijke hulpverlener worden geboden. In langdurige situaties is de ondersteuning waarvan kan worden gezegd dat deze op basis van algemeen aanvaarde maatstaven door de sociale omgeving (ouders, partners, volwassen inwonende kinderen en andere volwassen huisgenoten) aan de verzekerde moet worden geboden gebruikelijke zorg.

Partners, ouders en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Kortdurende situaties

Alle begeleiding van de cliënt door een volwassen huisgenoot is gebruikelijke hulp als er sprake is van een kortdurende ondersteuningssituatie met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de cliënt, dat begeleiding daarna niet langer is aangewezen. Daarbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

Langdurige situaties

Als het gaat om een chronische situatie is de begeleiding van een volwassen cliënt gebruikelijke hulp wanneer die begeleiding naar algemeen aanvaarde maatstaven door een volwassen huisgenoot in de persoonlijke levenssfeer onderling aan elkaar moet worden geboden. Het gaat hierbij in ieder geval om de volgende vormen van begeleiding aan een cliënt:

- Het geven van begeleiding aan een cliënt op het terrein van de maatschappelijke participatie.
- Het begeleiden van de cliënt bij het normaal maatschappelijk verkeer binnen de persoonlijke levenssfeer zoals het bezoeken van familie/vrienden, huisarts, enzovoort.
- Het bieden van hulp bij of het overnemen van taken die bij een gezamenlijk huishouden horen, zoals het doen van de administratie. Dit kan worden overgenomen door een niet-beperkte huisgenoot wanneer die taak altijd door de nu beperkte cliënt werd uitgevoerd.

Aanleren aan derden

Het leren omgaan van derden (familie/vrienden) met de cliënt is gebruikelijke hulp.

B2.2 Cliëntprofielen begeleiding

Stabiliteit en behoud	
Doel	Individu in staat stellen op het hoogst haalbare niveau van participatie en zelfredzaamheid te komen en te blijven, door het creëren van stabiliteit en het stimuleren van participatie en zelfredzaamheid.
Korte omschrijving vraag en achtergrond	Algemeen: Complexe en meevoudige problematiek, dat leidt tot een instabiele en ongezonde leefsituatie, en/of chronische en ernstige problematiek, met een relatief stabiel karakter. Personen kunnen een gevaar voor zichzelf en/of anderen vormen.
	<p>Kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Combinatie ernstige problematiek op meerdere leefdoeinen • Zeer beperkte tot geen mogelijkheden om zelfstandig of met eigen systeem stabiliteit en een gezonde leefsituatie te creëren • Progressie tot een niveau van volledige zelfredzaamheid vrijwel niet mogelijk • Beperkte of nog niet bekende vaardigheden (bijvoorbeeld sociale vaardigheden, medicatieveiligheid) <p>Achtergronden problematiek (o.a.): VG problematiek, chronische psychische problematiek, dakloosheid, ernstig psychiatrische aandoeningen (EPA), somatische aandoeningen, langdurende en persisterende drugsproblematiek, ernstige gedragsproblematiek en combinaties hiervan.</p>
Domeinen	Individu heeft niet/nauwelijks zelfredzaamheid op verschillende domeinen, weinig mogelijkheden te ontwikkelen naar meer zelfredzaamheid (wel behouden). Reikwijdte doelen: brede doelstelling van het uit een crisis/acute problematiek komen tot behoud of vooruitgang.
	Toename zelfredzaamheid is mogelijk (bijvoorbeeld woonvaardigheden, vaardigheden op het gebied van vrijwilligerswerk of sociale relaties, omgaan met financiën). Dit kan per individu verschillen, afhankelijk van het domein waar het probleem zit of waar de zelfredzaamheid onder de maat is.
Aandachtspunten	<p>Zeer kwetsbare doelgroep</p> <p>Aandacht voor mantelzorgers</p> <p>Samenhang domeinen: oorzaak-gevolg relatie van de domeinen en prioritering</p>
Ondersteuning	<p>Diverse ondersteuningstypen bij diverse vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Acut (in episodes van crisis en acute problematiek) 2. Langdurige en voortdurende ondersteuning/ begeleiding (duurzame levensloopbegeleiding) 3. Intensieve en specialistische begeleiding 4. Daginvulling 5. Beschermde woonvormen 6. Informele hulp (vrijwilligers en eigen systeem) 7. Zorg op afstand
Inzet: algemeen en specifiek beeld	<p>Kenmerken:</p> <p>Coördinatie: Aanwezigheid van een (specialistische) coördinator (overzicht, toezicht, signalering en aanspreekpunt voor alle betrokkenen).</p> <p>Intensiteit: wisselend en veelal een combinatie van specialistische inzet en acute inzet op specialistische en acute vragen, langdurige ondersteuning, monitoring en coördinatie (levensloopbegeleiding), praktische ondersteuning en informele hulp. Dit betekent dat flexibiliteit in ondersteuning nodig is.</p> <p>Samenhang: continue afstemming en samenhangende ondersteuning informele en formele ondersteuning, integrale begeleiding op leefdoeinen</p> <p>Op- en afschalen: bij fasen / situaties meer intensieve inzet te realiseren. Afhankelijk van de fasen/ situatie/ domein zal dit specialistische inzet, welzijn of informele ondersteuning zijn. Dit betekent dat er een voortdurende alertheid moet zijn op/bij veranderende omstandigheden (bijvoorbeeld veranderingen in steunsysteem, verandering in werk- of woonsituatie of overgang levenssituatie zoals van jongvolwassene naar volwassene). Er zijn mogelijkheden om op onderdelen af te schalen naar welzijn en informele ondersteuning (bij de praktische ondersteuning en de langdurige ondersteuning), coördinatie ligt in handen van een specialist.</p> <p>Specifiek op leefdoeinen De vragen kunnen zich op alle leefdoeinen en in verschillende combinaties voordoen. De begeleiding op de leefdoeinen heeft een integraal karakter en kunnen niet los van elkaar gezien worden. Begeleiding op de leefdoeinen kan zijn het 'overnemen', 'toezicht', 'hulp en ondersteuning', 'stimuleren en aanleren vaardigheden'</p>
Resultaten	<p>Algemene resultaat: De persoon functioneert naar eigen tevredenheid en met succes (door de ogen van voor hem belangrijke anderen) in zijn omgeving (woon-, (vrijwilligers)werk, opleiding, buurt) met een zo groot mogelijke zelfstandigheid en met de noodzakelijke (blijvende) aanpassingen en hulpbronnen op maat. Persoon voelt zich welkom op plekken en kan meedoen ondanks en met zijn beperkingen. Vergering is voorkomen, dat meetbaar is via de ZRM</p> <p>Concrete resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoon heeft een eigen betaalbare woonruimte • Persoon woont zelfstandig en slechts onderbroken door tijdelijke interventies waarbij huisvesting niet in gevaar komt. • Persoon is financieel stabiel (al dan niet met inkomensbeheer/bewindvoering) en heeft een overzicht van de eigen in- en uitgave en kan (verantwoorde) keuzes maken zonder in de schulden te komen • Persoon heeft een sociaal netwerk waar hij op terug kan vallen • Persoon herkent problematiek bij zichzelf (op ieder domein) en kan hierdoor adequaat reageren (hulp inroepen) • Steunsysteem zet zich in, maar blijft ook zorgdragen voor zichzelf (balans draagkracht en draaglast) • Persoon heeft een dagbesteding (parttime/fulltime) en is tevreden met zijn/haar dagbesteding. • Persoon zijn / haar geestelijke en lichamelijke toestand is stabiel is, eventuele verslaving is onder controle. • Persoon heeft zelden contact met justitie • Persoon houdt zelfstandig het huishouden bij; • Persoon heeft structuur in zijn dag: huishouden, boodschappen, maaltijden, dag- nachtritme, enz..

<i>Financiën</i>	<p>Ondersteuning (bij ordenen, structuren, verantwoorde keuzes), toezicht en signalerende functie.</p> <p>Ondersteuning bij administratie (bijvoorbeeld post openen, post leren lezen, onderscheid maken in urgentie, onderscheid maken in de te nemen acties, planning maken voor acties, totaal overzicht krijgen in inkomsten/uitgave en evt. schulden, beschrijven uitgavepatronen, op de hoogte zijn van wet- en regelgeving, contacten leggen en onderhouden met instanties/schuldeisers, verantwoorde financiële keuzes maken, bijhouden van administratie, budgetbeheer, budgetbegeleiding, bewust boodschappen doen.</p> <p>Ondersteuning bij contacten / contacten leggen met belangrijke organisatie (zoals ISD) en informatie achterhalen.</p> <p>Toezicht in de vorm van bewindvoering of schuldsanering, budgetbeheer.</p> <p>Fondsen werven (bijvoorbeeld nieuwe levenskracht, Rabo Welzijnsfonds (Bladel), stichting leergelden, kledingbank, tweede hands goederen van particulieren/kringloopwinkels t.b.v. inrichten woning)</p>
<i>Dagbesteding/werk:</i>	<p>Bieden van laagdrempelige dagbesteding of arbeidsactivering.</p> <p>Ondersteuning in bestaande situaties, behouden van situatie en functioneren verbeteren (bijv. in school, (vrijwilligers)werk, dagbesteding).</p> <p>Ondersteuning in vinden van talenten, wensen en mogelijkheden</p> <p>Ondersteuning in benaderen van werkgevers, hulp bij vinden van (vrijwilligers)werk en bij het behouden ervan (jobcoaching)</p> <p>Ondersteuning en begeleiding bij dagbestedingsactiviteiten, afgestemd op ontwikkelingsniveau (bijvoorbeeld op zorgboerderij of in de vorm van inloop). Dit kan laagdrempelige dagbesteding binnen beschermde omgeving zijn.</p> <p>Ondersteuning bij (vrijwilligers)werk, arbeidsleertrajecten en opleiding.</p> <p>Vervoer van en naar dagbesteding.</p> <p>Ondersteuning bij dag- en nachtritme, planning en plannen, balans in activiteiten en vinden en behouden van structuur.</p> <p>Stimuleren tot activiteiten, ondersteuning bij vinden van talenten en juiste organisaties om deze in te zetten (werkplek, dagbesteding, UWV).</p> <p>Aanleren benodigde vaardigheden.</p>
<i>Huisvesting</i>	<p>Ondersteuning om zelfstandig wonen mogelijk te maken</p> <p>Acute ondersteuning bij dreigende / werkelijke uithuiszetting, dakloosheid, achterstanden in betalingen.</p> <p>Ondersteuning bij onderhouden van het huis (zoals huishoudelijke werkzaamheden, kleine klusjes, grotere klussen, inschakelen van vakmensen, opruimen woning).</p> <p>Praktische ondersteuning in de vorm van toezicht en ondersteuning dagelijkse gang van zaken.</p> <p>Inschatting geschiktheid woning.</p> <p>Ondersteuning bij aangaan van contracten e.d.</p> <p>Ondersteuning door informele hulp voor toezicht en ondersteuning dagelijkse gang van zaken.</p> <p>Ondersteuning in de relatie woningbouwvereniging m.b.t. vinden van huisvesting bij uitstroom uit Beschermende Woonvorm. c.q. instelling, contact burea en buurt, overlast aanpakken. Woningstichting is belangrijke signaleerder en partner.</p>
<i>Huiselijke relaties</i>	<p>Ondersteuning in de vorm van psycho-educatie, verwijzen naar hulpverlening</p> <p>Ondersteuning bij ontwikkelen van steunsysteemen aanleren van (sociale) vaardigheden.</p> <p>Ondersteunen in praktische vaardigheden door informele inzet.</p> <p>Coördinatie/toezicht</p>
<i>Geestelijke gezondheid</i>	<p>Verbinding met behandelaren en behandeling, contacten met behandelaren</p> <p>Ondersteuning in aanleren vaardigheden en verhogen regie.</p> <p>Steunnetwerk informeren, stimuleren en ondersteunen.</p> <p>Hanteren signaleringsplan.</p> <p>Ondersteuning bij leren om hulp te vragen, inzicht in omgaan met beperkingen, feedback op functioneren, uitleg over gevolgen aanadoening, bijsturen gedrag, bespreken gedrag, oefenen en aanleren vaardigheden, omgaan medicatie en bijwerkingen.</p> <p>Ondersteuning bij opbouwen eigen regie en zelfvertrouwen.</p> <p>Herstelverhaal als uitgangspunt en eigen ervaringen en oplossingen. Aandacht voor verhaal en ervaringen van eigen netwerk (familie en vrienden), zodat netwerk behouden en/of uitgebreid kan worden.</p> <p>Steunnetwerk informeren, stimuleren en ondersteunen.</p> <p>Ondersteunen bij verkrijgen noodzakelijke specialistische ondersteuning.</p>
<i>Lichamelijke gezondheid:</i>	<p>Ondersteuning bij aanleren vaardigheden bij het goed zorgen voor je lichaam (hygiëne/verzorgen/eten/drinken, bewegen) beperkingen door lichamelijke klachten/ziekten als dan niet chronisch.</p> <p>Ondersteuning bij medicatie en bijwerkingen, relatie met (huis)arts</p> <p>Organiseren van passende activiteiten (bijvoorbeeld sport/bewegen).</p> <p>Coördinatie, signalering en toezicht (escalatie indien nodig).</p>
<i>Verslaving</i>	<p>Ondersteuning bij en stimuleren van erkennen van verslaving, mate van verslaving, consequenties van de verslaving.</p> <p>Samenwerking met verslavingszorg, motiveren om specialistische hulp te accepteren, motiveren tot gedragsverandering, aanmelden specialistische zorg.</p> <p>Casusoverleg.</p>
<i>ADL</i>	<p>Onderhouden van ADL gebruiken als signaleringsfunctie</p> <p>Bij start inzet specialistisch; aanleren vaardigheden. Daarna ondersteuning informele zorg, om vaardigheden te generaliseren (structureel, langdurig). Soms tijdelijk noodzakelijk overnemen.</p> <p>Ondersteuning bij aanleren vaardigheden lichaamsverzorging, koken, boodschappen doen, contacten met anderen/instaties.</p> <p>Ondersteuning bij planning en uitvoering, orde op zaken stellen, hulp bij zelfzorg, zorg voor huiselijke omgeving, ondersteuning bij voeren van huishouden (thuiszorg inschakelen of woonbegeleiding)</p> <p>Vaardigheden generaliseren.</p> <p>Ondersteuning bij mobiliteitsproblemen.</p> <p>Coördinatie/toezicht en bij acute problematiek opschalen.</p>
<i>Sociaal netwerk</i>	<p>Ondersteuning bij contacten onderhouden (familie/vrienden/kennissen), onderzoeken welke mogelijkheden netwerk biedt (voor cliënt: bij wie kan ik voor wat terecht).</p> <p>Ondersteuning bij contacten aangaan, vinden van plek waar persoon zich thuis voelt en welkom is. Ondersteuning bij persoonlijke aspecten in het contact met anderen (schaamte, isolement, keuzes foute vrienden).</p> <p>Later overname steunsysteem, onder toezicht en coördinatie van professional (waken voor overbelasting).</p> <p>Organiseren lotgenotencontact.</p> <p>Activeren tot participatie, aanleren sociale vaardigheden, onderhouden van contacten en informeren omgeving.</p>
<i>Maatschappelijke participatie</i>	<p>Ondersteuning bij omgang met instanties en kennis van instanties (wat, waar, hoe, wet- en regelgeving)</p> <p>Zie ook domeinen dagbesteding, werk, sociaal netwerk (stimuleren, activeren, aanleren – sociale- vaardigheden).</p>
<i>Justitie</i>	<p>Ondersteuning bij (financiële) consequenties schulden, in aanraking komen met justitie (bijvoorbeeld door verslaving, agressie)</p> <p>Ondersteuning bij justitiële contacten, frequentie van justitieel contact en consequenties daarvan.</p> <p>Afstemming/contact met politie/reclassering, grenzen stellen, handhaving regels, delict-gevaar signaleren.</p>

Welbevinden
<p>Doel Het bevorderen van welzijn en de kwaliteit van leven, achteruitgang vertragen en mantelzorgers ontlasten door het dragelijk houden van de effecten van de aandoening van de cliënt en langer thuis wonen mogelijk maken</p>
<p>Korte omschrijving vraag en achtergrond <u>Algemeen:</u> Aard van de vraag komt voort uit een aandoening dat gekenmerkt wordt door een (progressieve) achteruitgang. De persoon kan hierdoor niet of onvoldoende functioneren op een/meer domeinen en de mantelzorgers /het systeem (gezin) zijn belast.</p> <p><u>Kenmerken:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Weinig / nauwelijks mogelijkheden toename zelfredzaamheid • Ontlasting systeem belangrijk, om langer thuis wonen mogelijk te maken • Toename/behoud sociale participatie en welzijn, weinig/geen kansen arbeidsparticipatie • Alleenstaanden – verzwarende factor en grotere begeleidings- en ondersteuningsvraag <p><u>Achtergrond vraag (o.a.):</u> Cliënten met NAH, dementie, alzheimer, zintuigelijke handicap, verstandelijke handicap, psychiatrie, (dreigende) overbelasting van de mantelzorger</p>
<p>Domeinen Lage zelfredzaamheid op leefgebieden door regieverlies en kenmerken problematiek (bijvoorbeeld geheugenverlies, hersenaandoening/neurologische aandoening, lichamelijke en mentale achteruitgang). In veel gevallen netwerk dat op leefgebieden de regie overneemt / ondersteunt. Welzijn bevorderen mogelijk op domeinen: huiselijke relaties, maatschappelijke participatie, dagbesteding, geestelijke en lichamelijke gezondheid (van de mantelzorger) en sociaal netwerk. Vaak sprake van achteruitgang op leefgebieden. Meer zelfredzamer maken door niet alles over te nemen, stimuleren tot zelfredzaamheid / zelfzorg eventueel met <u>domotica</u>, informatica, hulpmiddelen in de breedste zin van het woord. Thuis wonen kan echt veel vaker maar dan moeten we wel mogelijkheden onderzoeken om dat waar te maken. Bijvoorbeeld door een nachtopvang te realiseren bij dementerenden, <u>domotica</u> toe te laten, cliënten ervaringen op te laten doen met <u>domotica</u>, informatica enz.</p>
<p>Aandachtspunten Voorzichtigheid geboden rondom ontnemen regie, aandacht voor welke zaken door familie gedaan kan worden, welke beter door 'onafhankelijke derde' (vrijwillig/professioneel) en zoveel mogelijk met de persoon zelf. Samenhang 1^e, 2^e lijn en begeleiding. Vaak zorg vanuit andere disciplines, zoals huisarts, ziekenhuis, verpleging en verzorging. Steunsysteem een zeer belangrijke rol (inzet, ontlasting). Risico's van over en onderschatting</p>
Ondersteuning
<p>Diverse ondersteuningstypen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Langdurig (blijvende beperking) 2. Intensieve ondersteuning en trajectbegeleiding (ook voor systeem) 3. Respijtzorg 4. Tijdelijke huisvesting 5. Specialistische inzet 6. Groepsbegeleiding 7. Mantelzorg 8. Zorg op afstand
<p>Inzet: algemeen en specifiek beeld Het traject is langdurig en specialistisch van aard.</p> <p><u>Coördinatie:</u> Eris vaak zorg vanuit verschillende disciplines. Regie en coördinatie op gehele zorgaanbod noodzakelijk. Ondersteuning in de vorm van informele hulp van mantelzorg, vrijwilligers en ander informele zorg samen met professionele hulp kunnen goed gecombineerd worden. Nodig is dat er inzicht is wie welke taken op zich kan nemen op welke momenten (dubbelingen voorkomen). In de 1^e lijn spelen de huisarts POH en wijkverpleegkundige een zeer belangrijke rol voor cliënt en systeem, waar nodig met ondersteuning door andere professionals.</p> <p><u>Intensiteit:</u> De ondersteuning is langdurig van aard. Van belang is snel inzetbare zorg / hulp / vrijwilligers aan te kunnen bieden op momenten dat de cliënt en mantelzorger vast lopen. Hun het vertrouwen geven dat er dan ook snel hulp kan komen en niet maanden moeten wachten op een plekje intramuraal.</p> <p><u>Samenhang verschillende typen ondersteuning:</u> zie coördinatie. Balans van het systeem/mantelzorg en de cliënt is altijd onder de aandacht.</p> <p><u>Op- en afschalen:</u> De start en vaak het gehele traject heeft een specialistisch en intensief karakter. Afschalen kan alleen op een moment van "goede dagen / weken / maanden" afhankelijk van de onderliggende problemen. Opschalen bij deze doelgroep zal echter vaker aanwezig zijn, intensiteit zal wel kunnen fluctueren daarom is een flexibele inzet gewenst. Op goede dagen cliënt in zijn kracht zetten.</p> <p><u>Specifiek op leefdomeinen</u> In gevallen kan de ondersteuning gericht zijn op oefenen met praktische vaardigheden een aspect en het leren omgaan met de beperking. De begeleiding op de leefdomeinen heeft een integraal karakter. Begeleiding op de leefdomeinen kan zijn 'overnemen', 'toezicht', 'hulp en ondersteuning', 'stimuleren en aanleren vaardigheden</p>
<p>Resultaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoon kan langer thuis wonen en mantelzorgers raken niet overbelast, kunnen grenzen aangeven en weten hulp en steun in te schakelen. • Persoon participeert en integreert met behoud van - of vinden het van een geschikte dagbesteding • Persoon zijn/haar leefsituatie blijft zolang mogelijk behouden en verbeterd • Persoon zijn/haar leefsituatie is veilig • Persoon zijn/haar netwerk is gegroeid en verstevigd en heeft een balans tussen draagkracht en draaglast • Persoon heeft op eigen tempo en behoeften de laatste fase bereikt. • Persoon heeft gevoel van eigenwaarde • Persoon houdt zover mogelijk eigen regie en autonomie.

Voorbeelden van ondersteuning op leefdoeinen

<i>Financiën</i>	Ondersteuning steunsysteem in de veranderingen op financieel gebied (o.a. in de mogelijkheden die er zijn <u>ivm</u> toeslagen en tegemoetkomingen). Ondersteuning in de vorm van kantongerecht mentorschap en <u>bewindvoering</u> door een professionele organisatie. Signalering. Praktische ondersteuning bij financieel beheer en in contacten met instanties. ....
<i>Dagbesteding/werk:</i>	Dagopvang op bijvoorbeeld zorgboerderij (activiteiten ten behoeve van ontlasting mantelzorg, maar ook praktisch gericht op de beperking). Ondersteunen bij plannen en structureren van het dag- en weekritme Wegwijs maken in de mogelijkheden van dagbesteding. Ondersteuning bij het vinden/behouden van een geschikte werkplek wanneer dit tot de mogelijkheden behoort (door middel van een individueel trajectplan een (onbetaalde)baan voor de cliënt verwerven/behouden). Vervoer van en naar dagbesteding.
<i>Huisvesting</i>	Logeerfuncties, respijtopvang in beschermende woonvorm Wegwijs maken in de mogelijkheden van huisvesting (meedenken en uitvoeren aanpassingen). Praktische ondersteuning door informele hulp voor toezicht en ondersteuning dagelijkse gang van zaken. Aanpassingen in woning (zoals <u>domotica</u> , zorgcirkels, veiligheid in huis)
<i>Huiselijke relaties</i>	Ontwikkelen en ondersteunen van steunsysteem. Ontlasten steunsysteem. Aanleren van vaardigheden (verandering relaties onderling) Activeren steunsysteem. Ondersteuning ten behoeve van het behouden en/of verbeteren van een vertrouwde thuissituatie, oude structuren blijven behouden en men behoudt zelf regie over het eigen leven ondanks alle beperkingen en ontregelingen ten gevolge van beperking.

<i>Geestelijke gezondheid</i>	Ondersteuning mantelzorg, <u>psycho</u> -educatie, voorlichting over problematiek en hoe hiermee om te gaan, onderlinge contacten overbelaste mantelzorgers. Ondersteuning in omgaan met veranderingen in functioneren, omgaan met acceptatie en verlies vaardigheden. Steunnetwerk informeren, stimuleren en ondersteunen. Ondersteuning op sociaal en emotioneel vlak
<i>Lichamelijke gezondheid:</i>	Ondersteuning in gebruik van medicatie. Ondersteuning van informele hulp voor uitvoering vaardigheden (rondomhygiëne, (gezond) koken en eten) Ondersteuning bij vermindering mobiliteit. Coördinatie en toezicht. Voorlichting en preventie en het op tijd signaleren van lichamelijke achteruitgang (tijdig inzetten specialistische zorg) Ondersteunen bij het behouden/verbeteren dan wel compenseren van lichamelijke vaardigheden.
<i>Verslaving</i>	Ondersteuning bij verslaving Signalering en ontwikkelfunctie primaire milieu
<i>ADL</i>	Ondersteuning bij het zelf kunnen uitvoeren en organiseren van ADL activiteiten of door systeem. Stimuleren zelfzorg Signaleren en observeren (tijdig inzetten bij uitval) <u>Domotica</u> / informatica waar mogelijk.
<i>Sociaal netwerk</i>	Organiseren en ontwikkelen steunsysteem, activeren tot participatie, omgang met veranderingen, onderhouden van contacten en informeren omgeving. Ondersteuning bij persoonlijke aspecten in het contact met anderen (schaamte, isolement, achteruitgang/verandering). Toezicht en coördinatie bij informele ondersteuning.
<i>Maatschappelijke participatie</i>	Organiseren en ontwikkelen steunsysteem, activeren tot participatie, omgang met veranderingen, onderhouden van contacten en informeren omgeving. Zie ook dagbesteding en werk
<i>Justitie</i>	Ondersteuning in het omgaan met overheidsinstellingen en instanties Directe actie ondernemen en doorzetten naar zorg: opvangmogelijkheden of oppashulp kunnen inroepen. Signaleren en traceren door middel van <u>domotica</u> . Samenwerken (bijvoorbeeld veiligheid, politie, nachtsignalering)

Verandering en groei

Doel	Persoon (en omgeving) leert (leren) vaardigheden om voldoende te participeren, dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en het persoonlijk leven te structureren en daar zoveel mogelijk regie over te voeren. Het participatieniveau wordt ontwikkeld, verhoogd en behouden op hoogste niveau (zelfstandigheid)
Korte omschrijving vraag en achtergrond	Algemeen: Er is sprake van onvoldoende vaardigheden en mogelijkheden om in verschillende situaties of in ontstane situaties (op gewenst niveau) te participeren, eigen regie te creëren en te behouden. Daarbij is de opgave breder dan alleen de betreffende burger (ook omgeving speelt een belangrijke rol in het realiseren van gewenste participatie). De aard van de vraag kan voortkomen uit een aandoening dat gekenmerkt wordt door een fluctuerende intensiteit van ernst, de persoon kan 'goede' en 'slechte' periodes hebben. In goede periodes kan de persoon relatief goed zelfstandig functioneren, in de slechtere periodes kan de persoon dit zelf minder goed organiseren. Ook kan er sprake zijn van een grotere afstand tot de reguliere samenleving door tijdelijke/langdurige onttrekking aan deze samenleving. Daarnaast kan het zijn dat door omstandigheden of door beperkte vaardigheden iemand onvoldoende in staat is om maatschappelijk te participeren, een sociaal netwerk op te bouwen of een vorm van dagbesteding te organiseren. De persoon heeft begeleiding nodig om (weer) zelfredzaam te worden en de kansen op participatie te verhogen.
Kenmerken:	<ul style="list-style-type: none"> • Cognitieve/intellectuele beperkingen en vaak gecombineerd met gedragsproblematiek en/of beperkte sociale vaardigheden • Gebrek aan stabiliteit, participatie en structuur • Persoon heeft onvoldoende vaardigheden, netwerk of inzicht in de mogelijkheden om te participeren. • Iemand kan in staat gesteld worden om zelf de regie te voeren.
Achtergrond vraag (o.a.):	De vragen in dit profiel kenmerken zich door een verschil in intensiteit en complexiteit en de achtergronden zijn dan ook divers. Te denken valt aan LVG, psychiatrie (bijvoorbeeld autisme, ADHD, persoonlijkheidsproblematiek), LVG+, VG met gedragsproblematiek personen met een afstand tot reguliere samenleving (o.a. ex-gedetineerden mogelijk in combinatie met beperkte vaardigheden) en cliënten in GGZ-behandeling/net uitbehandelde GGZ-clianten. In de lichtere variant kan gedacht worden aan een oudere zonder netwerk, iemand die is gescheiden en waarbij de inkomenspositie is beïnvloed, iemand die zelf ziek is of een familielid (partner of kinderen) heeft die ziek is waardoor iemand onvoldoende kan participeren. Maar kan ook gaan om verlies van grip op huisvesting, werkloosheid en geen inkomen.
Domeinen	De zelfredzaamheid is minimaal op één domein laag/onvoldoende en zal in veel gevallen op meerdere leefdoeinen laag/onvoldoende zijn. Mogelijk is er sprake van acute vraag en/of zeer lage zelfredzaamheid. Scores op de domeinen hangen vaak samen (bijvoorbeeld invloed geestelijke gezondheid op maatschappelijke participatie of financiën of invloed dagbesteding/werk op geestelijke gezondheid). Mogelijkheden omtotname van zelfredzaamheid realiseren en deze te behouden op verschillende domeinen.
Aandachtspunten	Het vergroten van de eigen kracht kan bij deze personen veel positief effect hebben op alle domeinen. Het is van belang bij aanvang het uiteindelijk doel goed in kaart te brengen en prioriteit aan te brengen. Doelen zijn gericht op verbetering en stabiliseren van de haalbare situaties voor de individuele cliënt. Helder bepalen welk domein prioriteit moet krijgen om de participatie te vergroten en wat het gewenste effect is op de andere domeinen.

Signaleringsfunctie en het vroegtijdig aanpakken

Het steunsysteem is erg belangrijk, maar de dreiging voor overbelasting zal hier snel op de loer liggen. Hier dient de professional steeds aandacht voor te hebben, dus de begeleiding van de professional zal ook veel gericht zijn op het steunsysteem (aanleren vaardigheden in de omgang van de problematiek, maar vooral ook leren in de grens zoeken van draagkracht en draaglast).
 Samenhang aanwezig behandeling/samenhang behandelplan
 Levensfase: puber vs. volwassenen (verschillende aanpak), overgangssituaties (bijvoorbeeld school/werk of werk/werk of verhuizing)
 Kwetsbaarheid personen – aandacht voor juiste beoordeling participatiekansen, eigen verantwoordelijkheid/regie en zelfredzaamheid

Ondersteuning

Diverse ondersteuningstypen:

1. Specialistisch en intensieve begeleiding
2. Praktische begeleiding en activering
3. Inzet van mantelzorg en informele ondersteuning
4. Langdurig en coördinatie: monitoren en onderhouden, door en voor systeem/netwerk/informele ondersteuning/wetzijn
5. Tijdelijke huisvesting
6. Zorg op afstand

Inzet: algemeen en specifiek beeld

Inzet is praktische van aard en eenvoudig waar mogelijk. De inzet richt zich op het verwerven van nieuw gedrag en het oefenen met nieuwe rollen en vaardigheden, gericht op verandering en toename van zelfredzaamheid.

Coördinatie: Er is vaak sprake van ondersteuning van diverse disciplines. Coördinatie en overleg is noodzakelijk om multidisciplinaire ondersteuning en samenwerking effectief te laten verlopen, en vanwege moeilijke voorspellen en te prognosticeren ondersteuningsvraag(verloop). Periodieke evaluatiemomenten door begeleider zijn hierin van belang.

Intensiteit: Specialistische ondersteuning kan nodig zijn in opmaat naar specialistische zorg, geleverd buiten de gemeentelijke verantwoordelijkheden en is nodig voor de ondersteuning gericht op de groei. De ondersteuning wordt gecombineerd met praktische ondersteuning en informele hulp. Van belang om het informele netwerk en/of potentieel netwerk in kaart te brengen. In de loop van de tijd kunnen deeltaken overgenomen worden door informeel systeem/netwerk/mantelzorg

Samenhang verschillende typen ondersteuning: continue afstemming en samenhangende ondersteuning informele en formele ondersteuning, integrale begeleiding op leefdoelgebieden. Informele inzet en het zelf uitvoeren van vrijwilligerswerk kan bij uitstek bij deze personen een positief effect hebben op de zelfredzaamheid. Preventie en toezicht nauw verbonden en daarvoor korte lijnen steunsystemen en sociale (ook werk) systeem rondom persoon (breder dan gezin, ook school/werk (regulier/SW), buurt, UWV etc.).

Op- en afschalen: De intensiteit van de professional kan op en af geschaald worden. Vaak is in het begin de ondersteuning van intensieve aard, voor het aanleren van vaardigheden en ook in acute situaties (waarbij direct beschikbaar). Begeleiding blijft van relatief intensieve aard, vanwege complexiteit en fluctuerende karakter, naar verloop van tijd is afschaling van specialistische begeleiding mogelijk en wenselijk door groei regie bij inwoner en systeem.

Specifiek op leefdoelgebieden

De vragen kunnen zich op alle leefdoelgebieden en in verschillende combinaties voordoen. De begeleiding op de leefdoelgebieden heeft een integraal karakter. Begeleiding op de leefdoelgebieden kan zijn 'hulp en ondersteuning', 'stimuleren en aanleren vaardigheden'

Resultaten

De persoon functioneert naar eigen tevredenheid en met succes (door de ogen van voor hem/haar belangrijke anderen) in zijn omgeving (woon, (vrijwilligers)werk, opleiding, buurt) met een zo groot mogelijke zelfstandigheid en met de noodzakelijke aanpassingen en hulpbronnen op maat. Vaardigheden en talenten om op die plekken te functioneren zijn ontwikkeld en persoon weet steun zelf te gebruiken, erom te vragen als dat nodig is
 De persoon kan in relatief korte tijd zelfstandig verder, op alle gebieden van de ZRM.

Concrete resultaten:

- Persoon heeft een eigen betaalbare woonruimte
- Persoon woont zelfstandig en slechts onderbroken door tijdelijke interventies waarbij huisvesting niet in gevaar komt.
- Persoon is financieel stabiel (al dan niet met inkomensbeheer/bewindvoering) en heeft een overzicht van de eigen in en uitgave en kan (verantwoorde) keuzes maken zonder in de schulden te komen
- Persoon heeft een sociaal netwerk waar hij op terug kan vallen
- Persoon herkent problematiek bij zichzelf (op ieder domein) en kan hierdoor adequaat reageren (hulp inroepen)
- Steunsysteem zet zich in, maar blijft ook zorgdragen voor zichzelf (balans draagkracht en draaglast)
- Persoon heeft een dagbesteding (parttime/fulltime) en is tevreden met zijn/haar dagbesteding.
- Persoon zijn / haar geestelijke en lichamelijke toestand is stabiel is, eventuele verslaving is onder controle.
- Persoon heeft zelden contact met justitie
- Persoon houdt zelfstandig het huishouden bij;
- Persoon heeft structuur in zijn dag: huishouden, boodschappen, maaltijden, dag- nachtritme, enz..

Voorbeelden van ondersteuning op leefdoeinen

<i>Financiën</i>	<p>Ondersteuning (bij ordenen, structuren, verantwoorde keuzes), toezicht en signalerende functie.</p> <p>Ondersteuning bij administratie (bijvoorbeeld post openen, post leren lezen, onderscheid maken in urgentie, onderscheid maken in de te nemen acties, planning maken voor acties, totaal overzicht krijgen in inkomsten/uitgave en evt. schulden, beschrijven uitgavepatronen, op de hoogte zijn van wet- en regelgeving, contacten leggen en onderhouden met instanties/schuldeisers, verantwoorde financiële keuzes maken, bijhouden van administratie, budgetbeheer, budgetbegeleiding, bewust boodschappen doen.</p> <p>Ondersteuning bij contacten / contacten leggen met belangrijke organisatie (zoals ISD) en informatie achterhalen.</p> <p>Toezicht in de vorm van bewindvoering of schuldsanering, budgetbeheer.</p> <p>Fondsen werven (bijvoorbeeld nieuwe levenskracht, Rabo Welzijnsfonds (Bladel), stichting leergelden, kledingbank, tweede hands goederen van particulieren/kringloopwinkels t.b.v. inrichten woning)</p>
<i>Dagbesteding/werk:</i>	<p>Ondersteuning bij dag- en nachtritme, planning en plannen, balans in activiteiten en vinden en behouden van structuur.</p> <p>Stimuleren tot activiteiten, ondersteuning bij vinden van talenten en juiste organisaties om deze in te zetten (werkplek, dagbesteding, UWV).</p> <p>Aanleren benodigde vaardigheden.</p> <p>Ondersteuning in bestaande situaties, behouden van situatie en functioneren verbeteren (bijv. in school, (vrijwilligers)werk, dagbesteding).</p> <p>Toekomstige wensen en talenten inventariseren en zoeken naar mogelijkheden, benaderen van werkgevers, hulp bij vinden van (vrijwilligers)werk en bij het behouden ervan (jobcoaching)</p> <p>Ondersteuning en begeleiding bij dagbestedingsactiviteiten (bijvoorbeeld op zorgboerderij of in de vorm van inloop),</p> <p>Ondersteuning bij (vrijwilligers)werk, arbeidsleertrajecten en opleiding.</p> <p>Vervoer van en naar dagbesteding.</p>
<i>Huisvesting</i>	<p>Acute ondersteuning bij dreigende / werkelijke uithuiszetting, dakloosheid, achterstanden in betalingen.</p> <p>Ondersteuning bij onderhouden van het huis (zoals huishoudelijke werkzaamheden, kleine klusjes, grotere klussen, inschakelen van vakmensen, opruimen woning).</p> <p>Praktische ondersteuning in de vorm van toezicht en ondersteuning dagelijkse gang van zaken.</p> <p>Inschatting geschiktheid woning.</p> <p>Relatie woningbouwvereniging m.b.t. vinden van huisvesting bij uitstroom uit Beschermden Woonvorm. c.q. instelling, contact burea en buurt, overlast aanpakken. Woningstichting is belangrijke signaleerder en partner.</p> <p>Huurtoeslag en contact over onderhoud is belangrijk.</p>
<i>Huiselijke relaties</i>	<p>Intensieve en specialistische hulp voor aanleren van vaardigheden (grenzen, verantwoordelijkheid, betrokkenheid, sociale vaardigheden) en ontwikkelen en behouden van steunsysteem.</p> <p>Signalering van gedrag dat mogelijk wijst op geweld, veiligheid met cliënt en systeem bewaken (indien nodig zorgmelding).</p> <p>Ondersteuning bij omgangsvormen met overige huisgenoten, maken van afspraken, gedragsregels, inzicht in gedrag/gevoel van anderen, rol in de samenlevingsvorm.</p> <p>Praktische inzet/ ondersteuning in relaties.</p> <p>Coördinatie en toezicht door professional (structureel contact met cliënt en systeem).</p> <p>Aandacht voor overbelasting van het systeem en waar nodig zoeken en inzetten naar mogelijkheden ter ontlasting.</p>
	<p>Bieden van handvatten voor sociale netwerk om, om te kunnen omgaan met cliënt met haar/zijn beperkingen (bijvoorbeeld thema-avonden, lotgenotencontact)</p>
<i>Geestelijke gezondheid</i>	<p>Signaleringsplan.</p> <p>Ondersteunen bij leren om hulp te vragen, inzicht in omgaan met beperkingen, feedback op functioneren, uitleg over gevolgen aandoening, bijsturen gedrag, bespreken gedrag, oefenen en aanleren vaardigheden, omgaan medicatie en bijwerkingen.</p> <p>Begeleiding bij opbouwen eigen regie en zelfvertrouwen.</p> <p>Herstelverhaal als uitgangspunt en eigen ervaringen en oplossingen. Aandacht voor verhaal en ervaringen van eigen netwerk (familie en vrienden), zodat netwerk behouden en/of uitgebreid kan worden.</p> <p>Relatie met behandelaar. En contacten met behandelaren en verhogen regie.</p> <p>Steunnetwerk informeren, stimuleren en ondersteunen.</p> <p>Intensiviteit van inzet verhogen/ verlagen wanneer nodig.</p> <p>Ondersteunen bij verkrijgen noodzakelijke specialistische ondersteuning.</p>
<i>Lichamelijke gezondheid:</i>	<p>Ondersteuning bij aanleren vaardigheden bij het goed zorgen voor je lichaam (hygiëne/verzorgen/eten/drinken, bewegen) beperkingen door lichamelijke klachten/ziektes als dan niet chronisch.</p> <p>Ondersteuning bij medicatie en bijwerkingen, relatie met (huis)arts</p> <p>Organiseren van activiteiten passend bij cliënt.</p> <p>Coördinatie, signalering en toezicht (escalatie indien nodig).</p>
<i>Verslaving</i>	<p>Ondersteuning bij en stimuleren van erkennen van verslaving, mate van verslaving, consequenties van de verslaving.</p> <p>Samenwerking met verslavingszorg, motiveren om specialistische hulp te accepteren, motiveren tot gedragsverandering, aanmelden specialistische zorg.</p> <p>Casusstiekoverleg.</p>
<i>ADL</i>	<p>Ondersteuning bij aanleren vaardigheden lichaamsverzorging, koken, boodschappen doen, contacten met anderen/instanties.</p> <p>Ondersteuning bij planning en uitvoering, orde op zaken stellen, hulp bij zelfzorg, zorg voor huiselijke omgeving, ondersteuning bij voeren van huishouden (thuiszorg inschakelen of woonbegeleiding)</p> <p>Vaardigheden generaliseren.</p> <p>Ondersteuning bij mobiliteitsproblemen.</p> <p>Coördinatie/toezicht en bij acute problematiek opschalen.</p>
<i>Sociaal netwerk</i>	<p>Ondersteuning bij contacten onderhouden (familie/vrienden/kennissen), onderzoeken welke mogelijkheden netwerk biedt (voor cliënt: bij wie kan ik voor wat terecht).</p> <p>Ondersteuning bij contacten aangaan, vinden van plek waar persoon zich thuis voelt en welkom is. Ondersteuning bij persoonlijke aspecten in het contact met anderen (schaamte, isolement, keuzes foute vrienden).</p> <p>Later overname steunsysteem, onder toezicht en coördinatie van professional (waken voor overbelasting).</p> <p>Organiseren lotgenotencontact.</p> <p>Activeren tot participatie, aanleren sociale vaardigheden, onderhouden van contacten en informeren omgeving.</p>
<i>Maatschappelijke participatie</i>	<p>Ondersteuning bij omgang met instanties en kennis van instanties (wat, waar, hoe, wet- en regelgeving)</p> <p>Zie ook domeinen dagbesteding, werk, sociaal netwerk (stimuleren, activeren, aanleren – sociale- vaardigheden).</p>
<i>Justitie</i>	<p>Ondersteuning bij (financiële) consequenties schulden, in aanraking komen met justitie (bijvoorbeeld door verslaving, agressie)</p> <p>Ondersteuning bij justitiële contacten, frequentie van justitieel contact en consequenties daarvan.</p>
	<p>Afstemming/contact met politie/reclassering, grenzen stellen, handhaving regels, delict-gevaar signaleren.</p>

Bijlage 3 Zelfredzaamheidmatrix

Zelfredzaamheid-Matrix® 2017 GGD Amsterdam

DOMEIN	1 Acute problematiek	2 Niet zelfredzaam	3 Beperkt zelfredzaam	4 Voldoende zelfredzaam	5 Volledig zelfredzaam
Financiën	<ul style="list-style-type: none"> geen inkomsten groeïende complexe schulden 	<ul style="list-style-type: none"> te weinig inkomsten om te voorzien in basisbehoeften of spontaan/ ongepast uitgeven groeïende schulden 	<ul style="list-style-type: none"> inkomsten uit uitkering om te voorzien in basisbehoeften gepast uitgeven eventuele schulden zijn tenminste stabiel of inkomsten/schuld wordt beheerd door derden 	<ul style="list-style-type: none"> inkomsten uit werk/ (basis) pensioen/ vrijwillige inkomensvoorziening om te voorzien in basisbehoeften eventuele schulden zijn in eigen beheer eventuele schulden verminderen 	<ul style="list-style-type: none"> uitsluitend inkomsten uit werk/ (basis) pensioen/ vrijwillige inkomensvoorziening aan het eind van de maand is geld over geen schulden
Werk & Opleiding	<ul style="list-style-type: none"> geen werk(-traject)/ opleiding of werk zonder adequate toerusting/ verzekering geen werk-zoekactiviteiten 	<ul style="list-style-type: none"> geen werk(-traject) maar wel werk-zoekactiviteiten of 'papieren' opleiding (ingeschreven maar niet volgend) of dreigend ontslag/ drop-out 	<ul style="list-style-type: none"> werktraject gericht op participatie of werkt niet naar vermogen of volgt opleiding maar loopt achter of vrijwillig baanloos zonder sollicitatieplicht 	<ul style="list-style-type: none"> werktraject gericht op re-integratie of tijdelijk werk of volgt opleiding voor startkwalificatie of vrijgesteld van werk en opleiding 	<ul style="list-style-type: none"> vast werk of volgt opleiding hoger dan startkwalificatie
Tijdsbesteding	<ul style="list-style-type: none"> afwezigheid van activiteiten die plezierig/ nuttig zijn of geen structuur in de dag onregelmatig dag-nacht ritme 	<ul style="list-style-type: none"> nauwelijks activiteiten die plezierig/ nuttig zijn nauwelijks structuur in de dag afwijkend dag-nacht ritme 	<ul style="list-style-type: none"> onvoldoende activiteiten die plezierig/ nuttig zijn maar voldoende structuur in de dag of enige afwijking in het dag-nacht ritme 	<ul style="list-style-type: none"> voldoende activiteiten die plezierig/ nuttig zijn dag-nacht ritme heeft geen negatieve invloed op het dagelijks functioneren. 	<ul style="list-style-type: none"> alle tijd is plezierig/ nuttig besteed gezond dag-nacht ritme
Huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> dakloos of in nachtopvang 	<ul style="list-style-type: none"> voor wonen ongeschikte huisvesting of huur of hypotheek is niet betaalbaar of dreigende huissetzting 	<ul style="list-style-type: none"> veilige, stabiele huisvesting maar slechts marginaal toereikend of in onderhuur of niet-autonome huisvesting 	<ul style="list-style-type: none"> veilige, stabiele en toereikende huisvesting (huur)contract met bepalingen of gedeeltelijk autonome huisvesting of ingeschreven als inwonend 	<ul style="list-style-type: none"> veilige, stabiele en toereikende huisvesting regulier (huur)contract autonome huisvesting
Huiselijke relaties	<ul style="list-style-type: none"> sprake van geweld in huiselijke kring/ kindermishandeling/ verwaarlozing 	<ul style="list-style-type: none"> aanhoudende relationele problemen met leden van het huishouden of dreigend geweld in huiselijke kring/ kindermishandeling/ verwaarlozing 	<ul style="list-style-type: none"> erkent relationele problemen met leden van het huishouden proeft negatief relationeel gedrag te veranderen 	<ul style="list-style-type: none"> relationele problemen met leden van het huishouden zijn niet (meer) aanwezig of woont alleen 	<ul style="list-style-type: none"> steunt en wordt gesteund binnen het huishouden communicatie met leden van het huishouden is consistent open
Geestelijke gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> geestelijke noodsituatie een gevaar voor zichzelf/ anderen 	<ul style="list-style-type: none"> aanhoudende geestelijke aandoening maar geen gevaar voor zichzelf/ anderen functioneren is ernstig beperkt door geestelijk gezondheidsprobleem geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> geestelijke aandoening functioneren is beperkt door geestelijk gezondheidsprobleem behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> minimale tekenen van geestelijke onrust die voorspelbare reactie zijn op stressoren in het leven functioneren is marginaal beperkt door geestelijke onrust goede behandeltrouw of geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> geestelijk gezond niet meer dan de dagelijkse besommeringen/ zorg(en)

DOMEIN	1 Acute problematiek	2 Niet zelfredzaam	3 Beperkt zelfredzaam	4 Voldoende zelfredzaam	5 Volledig zelfredzaam
Lichamelijke gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> een noodgeval/ kritieke situatie direct medische aandacht nodig 	<ul style="list-style-type: none"> (chronische) lichamelijke aandoening die medische behandeling vereist functioneren is ernstig beperkt door lichamelijk gezondheidsprobleem geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> lichamelijke aandoening functioneren is beperkt door lichamelijk gezondheidsprobleem behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> minimaal lichamenlijk ongemak dat samenhangt met dagelijkse activiteiten functioneren is marginaal beperkt door lichamenlijk ongemak goede behandeltrouw of geen behandeling nodig 	<ul style="list-style-type: none"> lichamelijk gezond gezonde leefstijl (gezonde voeding en voldoende bewegen)
Middelengebruik	<ul style="list-style-type: none"> ernstige stoornis in het gebruik van middelen gebruik veroorzaakt lichamelijke/ geestelijke problemen die directe behandeling vereisen zoals overdosis/ drugspsychose/ hartproblemen/ ademhalingsproblemen 	<ul style="list-style-type: none"> stoornis in het gebruik van middelen (verslaving) gebruik veroorzaakt/ verergert lichamelijke/ geestelijke problemen geen behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> gebruik van middelen aan middelengebruik gerelateerde problemen thuis/ op school/ op het werk maar geen lichamelijke/ geestelijke problemen behandeltrouw is minimaal of beperking bestaat ondanks goede behandeltrouw 	<ul style="list-style-type: none"> gebruik van middelen of geen middelengebruik ondanks hunkering of behandeling met potentieel verslavende middelen zonder bijgebruik geen aan middelengebruik gerelateerde problemen 	<ul style="list-style-type: none"> geen middelengebruik anders dan alcohol eventueel alcoholgebruik binnen de normen voor verantwoord gebruik geen hunkering naar gebruik van middelen
Basale ADL	<ul style="list-style-type: none"> een gebied van de basale ADL wordt niet uitgevoerd verhogering of uitdaging of bevulling/ vervulling 	<ul style="list-style-type: none"> meerdere gebieden van de basale ADL worden beperkt uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> alle gebieden van de basale ADL worden uitgevoerd maar een enkel gebied van de basale ADL wordt beperkt uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> geen beperkingen in de uitvoering van de basale ADL gebruikt hulp(middel) zoals wandelstok/ rollator/ incontinentiemateriaal/ hulp bij voeden 	<ul style="list-style-type: none"> geen beperkingen in de uitvoering van de basale ADL geen gebruik van hulp(middelen)
Instrumentele ADL	<ul style="list-style-type: none"> meerdere gebieden van de instrumentele ADL wordt niet uitgevoerd woningvervulling of onder-/ over-medicatie of geen administratie of voedselverrijfging 	<ul style="list-style-type: none"> een enkel gebied van de instrumentele ADL wordt niet uitgevoerd of uitvoering op meerdere gebieden is beperkt 	<ul style="list-style-type: none"> alle gebieden van de instrumentele ADL worden uitgevoerd uitvoering van een enkel gebied van de instrumentele ADL is beperkt 	<ul style="list-style-type: none"> geen beperkingen in de uitvoering van de instrumentele ADL gebruikt hulp(middel) zoals begeleiding bij reizen met openbaar vervoer/ regelen bankzaken/ klein onderhoud huis/ grote schoonmaak 	<ul style="list-style-type: none"> geen beperkingen in de uitvoering van de instrumentele ADL geen gebruik van hulp(middelen)
Sociaal netwerk	<ul style="list-style-type: none"> ernstig sociaal isolement geen contact met familie geen steunende contacten of alleen belemmerende contacten 	<ul style="list-style-type: none"> weinig contact met familie nauwelijks steunende contacten veel belemmerende contacten 	<ul style="list-style-type: none"> enig contact met familie enkele steunende contacten weinig belemmerende contacten 	<ul style="list-style-type: none"> voldoende contact met familie voldoende steunende contacten nauwelijks belemmerende contacten 	<ul style="list-style-type: none"> gezond sociaal netwerk veel steunende contacten geen belemmerende contacten
Maatschappelijke participatie	<ul style="list-style-type: none"> niet van toepassing door crisissituatie of in 'overlevingsmodus' of veroorzaakt ernstige overlast 	<ul style="list-style-type: none"> maatschappelijk geïsoleerd of veroorzaakt overlast 	<ul style="list-style-type: none"> nauwelijks participierend in maatschappij (bijwonen) of uitsluitend zorgtaken 	<ul style="list-style-type: none"> enige maatschappelijke participatie (meedoen) maar er zijn hindernissen zoals vervoer/ zorgtaken/ kinderopvang 	<ul style="list-style-type: none"> actief participierend in de maatschappij (bijdragen)
Justitie	<ul style="list-style-type: none"> zeer regelmatig (maandelijks) contact met politie of openstaande zaken bij justitie 	<ul style="list-style-type: none"> regelmatig (meerdere keren per jaar) contact met politie of lopende zaken bij justitie 	<ul style="list-style-type: none"> incidenteel (eens per jaar) contact met politie of voorwaardelijke straf/ voorwaardelijke invrijheidstelling 	<ul style="list-style-type: none"> zelden (minder dan eens per jaar) contact met politie of strafblad 	<ul style="list-style-type: none"> geen contact met politie geen strafblad